

Б2636

г. 1892

кн. 1-6

KM. 1-6

Книгата трябва да се върне не по-късно
от посочения тук срок

Латник (за свјетл масови библиотеки)

[illegible]

См. "Порубка"

г. 1892 кн. 1-6

№ 131

СЪ ЕДИНЪ КАМЪКЪ
ЗИДЪ НЕ СТАВА.

РОМАНЪ

ОТЪ

ФР. ШПИЛЬХАГЕНЪ.

ВЪ ДВА ТОМА.

Преводъ отъ нѣмски.

ТОМЪ I.

Шуменъ.

Печатница „О с н о в а.“

1892.

ОКРЪЖНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„В. КОЛАРОВ“ — ШУМЕН

ОПР. НАРОДНА БИБЛИОТЕКА - ПЛУМЕН
КУПЕНА 19 75 № 4826

661

СЪ ЕДИНЪ КАМЪКЪ ЗИДЪ НЕ СТАВА

КНИГА ПЪРВА

ГЛАВА ПЪРВА.

Смръкване се. Слънцето се скри вече задъ гората, но лъчитѣ му още проникваха въ безоблачната небесна дълбочина, отъ дѣто прѣсваха потоци мѣка свѣтлина върху уморената земя. Ни най-малко духване на вѣтъра не мръднаше гжеститѣ върхове на величественнитѣ джбови и буковни вървета. Въ беззвучната тишина още по-ясно се разнасяше труликашето на лѣстовичкитѣ, които заедно съ малкитѣ си се въртѣха надъ къщата на горския. Камбаната въ селото уххеймъ, расположено отъ другата страна на баиря, около половинтъ часъ разстояние отъ къщата на горския се чуваше толкова ясно, щото безъ мъка можаха да се броятъ ударитѣ ѝ.

— Часа е седемъ, продума единия отъ двамата мъже, които сѣдѣха на една пейка подъ старата липа на лѣво отъ вратитѣ. При това той извади изъ джеба на черната си дрѣха единъ голѣмъ старовременъ часовникъ и го доближи до късокледитѣ си очи. — Часа е седемъ, трѣбва да се върви.

— Почакай още, драгий Антоне, отговори другаря му. Малхенъ се надѣва, че ще останешъ да вечеряшъ; чувашъ ли какъ шета въ мутѣка? Сѣкашъ на тѣстено мирише, нали тъй Понто?

И той сложи почернялата си ржка върху главата на едно хубаво косматъ ловчийско куче, което се завираше между жолтиетѣ му и махаше съ опашката си.

Антонъ не отговори нищо. Той пакъ наведе главата си съ устремени въ земята погледъ. Отъ време на време той тихо кашлѣше. Горекни усърдно пушене съ късичката си дула; проникателнитѣ му сини очи слѣдяха една граблива птица, която крѣжеше въ неизмѣримата височина изъ позлатения отъ слънчевитѣ лъчи ефиръ.

Така стояха тѣ нѣколко минути.

Нависеното лице на Антона безпокойно трѣвеше. Ето тежко за него рѣшение, като че се мъчеше да се истрѣгне отъ сърдцето му. Той почна по-силничко да кашли, скритомъ изъ подъ вежди поглеждане другаря си, два пѣти се опита да продума, пакъ се закашли и най-сетнѣ каза:

— Чуй, Фрицъ!

— Какво искашъ, Антоне? отговори Фрицъ безъ да махва погледа си отъ едвამъ забѣлѣзаната точица, която се черпѣше въ височината.

— Ти би можалъ да ми направитъ една добрина — голѣма добрина.

— На драго сърдце, отговори горекни.

— Въ какви отношения си за сега съ господари?

— Струва ми се, не въ по-лоши отъ колкото обикновено, — защо ти е? отвѣрна горекни, като доближи свитата си на юмрукъ ръка до очитѣ си и съ показалеца сочѣше грабливата птица, която той сега ясно различаваше. Това бѣ соколъ-миниколовъ.

— Щѣхъ да искамъ, — щѣхъ да искамъ да вземешъ грижата отгорѣ си да го помолитъ за едно нѣщо, което само отъ него зависи и което въ сѣщностъ не толкова се отнася до мене, отъ колкото е отъ голѣмъ интересъ за Лео. Но, ти не слушашъ, какво ти приказвамъ.

— Слушамъ, слушамъ, братко, отвѣрна горекни.

Миниколовътъ съгледалъ плъчката, си спуетна се надолу като камъкъ и се изгуби задъ гората. Горекни се възви къмъ брата си и повтори:

— Слушамъ, слушамъ! цѣлъ съмъ слухъ. Ти имашъ просба до господаря — нали така каза?

— Стария общински писаръ Мюллеръ въ Туххеймъ вчера се е поминалъ, започна Антонъ съ възненіе, което съ охтичава червенина покри блѣднитѣ му страни и явно затрудняваше дъханицето му; — скоро ще стане новъ изборъ, мѣ-

стото донася стотина лева; ако господари дадѣше гласа си за мене и кажеше една дума въ общината, правото, азъ съ драгостъ бихъ заелъ това мѣсто.

Горския извади дулата изъ устата си, и очудено погледна брата си, и като поклати глава, продума:

— Писаръ въ Туххеймъ. Ехъ, Антоне, тая служба толкова ще ти хареса, както и всѣка друга. Подиръ четире недѣли, — какво казвамъ, — подиръ четире дена пакъ ще дойдемъ да ми бръмчимъ: че нека другъ става писаръ, че дяволъ да я вземе тая работа, която ме отдѣля отъ книгитѣ ми! Антоне, азъ не искамъ да те докача. Умна глава имашъ ти и могълъ би по-добрѣ да се наставишъ отъ коикото да гинешъ въ единъ нищо и никакъвъ Фелдхеймъ; по живота лошо си го разумѣлъ, Антоне, на хора не си се научилъ. Въ замъка добрѣ гледаха на тебе, както и на всица ни. Но ти искахе самъ да се наставишъ, и нито азъ, нито други нѣкой е кривъ, че излѣзе така лошо.

До като говорѣше това, горския нетърпеше дулата си, и тъй като при това той трѣбваше по-силно да говори за да го чуятъ, гласътъ му звучеше по-строго, отъ колкото той желаше. Сухото жълто лице на сѣдиция до него другаръ първо тренваше; той склони очитѣ си, като че отъ ненадѣйна физическа болка.

— Лошо, много лошо излѣзе, продума той безгласно.

— Е, нищо, нищо, насърдаваше го горския, всѣкой си има нѣщо да истегли, а какъ го теглимъ, това е главното. Също зависи много и отъ насъ — легко ли или сернозно се отнасяме къмъ работата, търпѣливи ли сме или безумно завираме главата си въ примката. Но, да дойдемъ на приказката си....

— Не се грижи, извика другаря му, като скокна отъ мѣстото си, доста съмъ слушалъ. Не ми трѣбва помощта ти, не се пуждая отъ господарската милость, азъ самичкъ ще си намѣря пътя къмъ гроба, както и самичкъ съмъ прекаралъ жизнения пътъ. Много ми дотѣжа, затова и заговорихъ; трѣбваше да знаая, какво съчувствие да очаквамъ отъ хората!... добрѣ стана, нѣма вече да те утруднявамъ.

Той сърдито наложъ шапката си, съ треперящи ръцѣ пъхна въ джеба си дървената табакера и кърпата, и тър-

сѣдне съ погледъ тоягата си, която бѣ паднала отъ нейната долу подъ масата.

— Но, Антоне, продума горекния ядосано, приличатъ ли постыжкитѣ ти — не искамъ да кажа на братъ, но на единъ християнинъ или разуменъ челоуѣкъ? Стига, стига Антоне! Преди четиредесетъ години сме се дърпали за коситѣ, кога ти правилно рѣшаваше задачитѣ или азъ намирахъ повече гнѣзда. Но тогава сме били глупави момчета и не познавахме по-добри обноси. Трѣбва ли още и сега да се караме, когато коситѣ ни побѣлѣха и никой не може вече да ни бѣде съдня, какъвто си бѣше баща ни, когато почише да ни помирява съ юмрука си?

Дълбокния гласъ звучеше необикновено мѣтко, когато той произнасяше това съ протегната къмъ брата си силна ръка.

— По-добрѣ да ме е убилъ баща ми или да не ме е раждалъ на свѣта, — говорѣше той, като се расхождаше предъ нейната на която сѣдѣше горекния. Какво ми е донесълъ живота? Мъки, грижи, болѣсти! Азъ бѣхъ болинчаво, грозно дѣте. Баща ми винаги ме призираше, сѣщо както и вий венца, макаръ и да не ми показвахте това. Но азъ го осѣняхъ това твърдѣ добрѣ, азъ го знаехъ и това ме е направило да съмъ такъвъ самокивъ и заплашенъ, такъвъ утичъ и горделивъ. И при все това азъ ви обичахъ, азъ обичахъ хората. И тѣ показваха добрината си. Тѣ ме отритнаха и казаха, че азъ самъ съмъ се отдѣлилъ отъ тѣхъ. А какъ би тѣ растворили прегръдкитѣ си, ако честта ми спомогнѣше? Но тя не ми спомогна — тамъ е работата. Това не извиняватъ хората. Вѣденъ и осмѣянъ, боленъ и презиранъ!...

Горекния поклати глава.

— Стара е тая пѣсенъ. Та отъ една остарѣла птица не може и да се изнема по-друго да занѣе, отъ тога косто е пѣла презъ цѣлия си животъ. Господъ да ме накаже, Антоне, ако съмъ те нѣкога презиралъ; напротивъ, азъ много съмъ те уважавалъ, макаръ и да си по-малкъ отъ мене. А че ти имашъ любяще сѣрдце, Антоне, — азъ сѣщо го зная това. Ако не бѣше ти такъвъ, не би се затворилъ въ селото отъ обичъ къмъ покойната си жена, когато цѣлъ свѣтъ бѣше отворенъ за тебе. И не правинъ ли ти сѣщото за малкия си синъ сега? Ти живѣешъ само за него, ти у-

моряванъ бѣднитѣ си слаби очи до ослѣпяване само и само да го изучишъ. Моя Валтеръ ми казва, че Лео страшно много знае и още днесъ може да постѣпи въ първий класъ. Защо не приемишъ това, което ти предлагамъ? Още преди три години бѣхъ ти казалъ, когато още испращахъ Валтера въ града въ училището, да оставишъ Лео да отиде съ него, азъ и за двамата щѣхъ да се погрижа. Ти не се съгласяваше и казваше, че стигали ми грижитѣ за едного да плащамъ въ пансиона; но сега работата е друголяче. Валтеръ доста си натѣпка главата съ френски и латински звукове, време е вече и на работа да се залови, иначе какътъ горскни ще излѣзе отъ него. Момчето ще остане тука, и ето рѣцѣтъ ми сж пакъ свободни. Лео може да отиде на негово мѣсто. Исканъ ли, Антоне? стига си се противилъ, старий чловѣче.

Антонъ изново сѣдна, сухото му лице болѣзненно трѣпваше. Нелицемерното добродушие на брата му очевидно силно го трогна. Той погладн поблѣлитѣ си коси и продума:

— Вѣрвамъ го, Фрице, вѣрвамъ го, но никакъ не прилѣга. Момчето още доста ще ти коштува за напредъ, кога стане войникъ или се залови на друга работа. Та още трѣбва и за дѣщеря си да помислишъ, която не ще искашъ винаги да държишъ въ село. Сжко и за сестра ни Малхенъ трѣбва да се грижишъ, и азъ тѣжа на шията ти, вънъ отъ шестѣхъ лева данѣкъ, които господаря не иска да взима отъ мене. Затова именно азъ повтарямъ молбата си за общински писаръ. Петдесетъ талера въ сегашното ми положение сж цѣлъ капиталъ. Менъ не ми трѣбва много, а Лео не е разглезенъ. Тогава азъ ще мога да го прати въ училището, а послѣ може би и въ университета, безъ да стѣснявамъ младата му свобода съ задължения спрямо хората. Ако продумашъ нищо на господаря, азъ отъ своя страна ще отида самъ въ общинския съвѣтъ. Не могатъ ми отказа тамъ, азъ никога нищо до сега не съмъ молилъ. Ако искашъ, вземн Лео у васъ, до като бѣда азъ тамъ. Ти виждашъ, че азъ мога да се унижавамъ и да моли, кога стане пужда. Съгласенъ ли си, Фрице?

Горскни бѣше въ голѣмо затруднение. Той знаеше по-добрѣ отъ всѣки другъ, че новия проектъ на брата му е пакъ нищо друго освѣнъ сапунено мехурче, което ще се прѣсне при първото сблъскване съ дѣйствителността. Обаче,

той пѣмаше дързостъ да издаде нищо съ дума своитѣ съмнѣния и се грижеше само да не паскърби окончателно тоя тѣлесно болѣнъ страдалецъ, който се намираше въ силно душевно възбуждане. За това горекия побърза да наклони глава си въ знакъ на съгласие и продума:

— Разбира се, Антоне, но очитѣ му съ безпокойствие гледаха на страни, като че търсѣха предметъ, който би далъ друга посока на разговора. Но изеднижъ почернялото му лице свѣтна.

Въ гѣстата сѣнка, между дебелинѣ стѣбла на дърветата, мърпа се легка, движуща се фигура на едно момиче въ свѣтла рокля. Тая фигура ту се изгубваше, ту съвършено се скриваше, ту най-сетнѣ се показваше и ясно можеше да се види, подобно блѣскавия сърпъ на мѣсеца, който плава между облацитѣ. Често момичето се спираше и се навеждаше надъ нѣкоя нѣжна трѣвица или мжхъ, сетнѣ пакъ поглеждаше къмъ дърветата, гдѣто верѣдъ гѣстата зеленина тукъ тамъ още се чуваше чуруликание. Най-сетнѣ тя испъкна изъ гората цѣла залѣна отъ вечерното розово сияние. Бащиното сърдце трепна отъ радостъ като съгледа обичната си щерка. Никога не му се е виждала тя толкова хубава! Колко хубава и нѣжна е тая фигура и колко голѣмо е това тринадесетъ годишно момиче! Също като една благородна мома! И колко ѝ прилича вѣнчето отъ дъбови листи сложено върху бестеневата ѝ коса, която падаше на вѣсели, като че ли даже излишно гѣсти и мдри низъ хубавата ѝ главница!

— Силно, извика той, ела тука, дъще!

— Ела ти тука, тате, каза момичето, тука е много похубаво отколкото при вратитѣ; ний още малко ще потичаме.

Горекия почти бѣше се надигналъ.

— Ти глезингъ дѣцата си, Фрице, продума Антонъ съ наставителенъ тонъ.

— Мисля, че имамъ право, отговори лѣсничия съ усмивка, но какво да сторя!

— Който обича дѣтето си, той го наказва, отговори другарю му!

— Ако чичо не иска да дойде, той може да си стои тамъ гдѣто си е, извика Силвия, която по изражението на лицата разумъ какво се приказва; азъ не съмъ го молила да дойде.

— Засрами се, Силвио, извика горекия

Въ тая минута на вратата се показа една лисичка женска фигура. Дребното лице на тая стара мома, свѣтнало отъ добродушие и отъ отражение на огъня въ готварницата, намѣсти бѣ окичено съ малки тѣстени бучици. Тя държеше една дървена лъжица и извика щомъ прескочи прага.

— Фрице, Антоне, Силвио! Гдѣ сж момчетата? Вѣчерята е готова подиръ десетъ минути.

— Гдѣ сж момчетата, Силвио? извика горския.

— Тамъ сж, каза Силвия, като сочѣше гората, подъ голѣмния букъ, азъ сега ще ги доведа.

— Доведи ги, чедо! каза горския. Да идемъ, Антоне, въ градината е вече сложено. Искахъ да ти покажа пчелитѣ, но има още време за тѣхъ.

ГЛАВА ВТОРА.

Весело и легко, като младо козле, Силвия се завтече къмъ гората, но слѣдъ малко време тя скрати стѣпкитѣ си и найсетнѣ се спрѣ въ нерѣшителностъ: трѣбва ли да изпълни поръчката или не. Нали нѣщо преди половинъ часъ, тя силно ядосана бѣ ги оставила и имаше право да се сърди на високомѣрнитѣ момчета! Нанетина Лео си е винаги такъвъ горделивъ и високомѣренъ, но Валтеръ, който преди не се дѣлѣше отъ сестра си, който съ радостъ изпълняваше всекопейно желание, процаваше принцѣвскитѣ ѝ, който често доброволно се оставѣше да го тя помъчва, сжщия тоя Валтеръ, цѣло подиръ пладнѣ не искаше да я погледне, нито да я слуша. Това не е работа за момчетата, не единъжъ ѝ каза той, щомъ тя понесаме да се смѣемъ въ разговора имъ. Найсетнѣ тѣ почнаха да говорятъ латински, само да я ядосатъ, само да я накаратъ да осѣти невѣжеството си, макаръ и сами да не го знаеха; хайде, да рѣчемъ, Лео самъ-тамъ го знае, макаръ на всека трети дума и да се запина; ама Валтеръ, Господи Боже, какво си е въобразилъ тоя Валтеръ? Въ свидѣтелството, което бѣше донесълъ оня день, стоеше: Латински езикъ—удовлетворителенъ! Ама азъ му напомнихъ това, и той се печерви, а Лео презрително се усмихна, както се усмихва винаги, когато смѣта за не нужно да ми отговори. И сега азъ трѣбва да се показвамъ на тия дебелаци,

да ми се пресмиватъ, да ме докачатъ. Не, който щѣ нека ги вика за вечеря, азъ не щѣ го направя, не щѣ!

Силвия се осѣщане много докачена, много се ядосване и се смѣтане за твърдѣ злочеста. Тя дръпна отъ глава си вѣпеца, който бѣ направила кога минаване презъ гората, разсѣса го и го запрати на земята. Сетиѣ сѣдна на мѣха, затули съ ржѣ лицето си и почна неутѣнено, горчиво да плаче.

Но слѣдъ малко време, тя пакъ си издигна главата, отхвърли вѣдритѣ си назадъ и се засмѣ. „Глупави момчета, колко би се зарадвали тѣ, ако ме видѣха така да плача. А колко лесно това може да стане! Отъ тукъ имъ е нѣтъ.

Тя се дигна и почна да се уселува. Ни най малкъ вѣтрецъ не мърдане листитѣ! Безшумната тишина навѣвяне нѣкакво си безспокойствие. Силвия туря ржката си върху растущиялото си сърдце. Или да се върне? Ами ако не завари момчетата тамъ, гдѣто ги бѣ оставила, какъ ще се върне самичка презъ тъмната гора? Ще рѣче, право иматъ високомеритѣ момчета, като казватъ, че всичкитѣ момичета сѣ страхливи? Не, не всички! Тя поне не е страхлива!

Съ тия мисли трѣгна тя на вѣтрѣ и скоро различни една полянка между дърветата, поразредени на това мѣсто. Тя добрѣ налучила посоката. На това мѣсто се издигане едно високо буково дърво, до което стояха двѣтѣ момчета, така, както тя бѣше ги оставила. Лео стоеше подирѣтъ о бука съ устременъ погледъ къмъ покритата съ вечерна мъгла равнина. Валтеръ, сѣдналъ на трѣвата почти у краката му, съ подирѣна на ржката си глава, се вгледваше, ту въ ясното небе, ту въ тъмнитѣ очи на приятели си.

— Ами гдѣ се намира тая земя населена съ бѣдни диваци?

— На сѣверъ отъ Оранжевата рѣка тя се простира на неизмѣримо пространство, отговори Лео съ простряна къмъ хоризонта ржка. Тукъ-тамъ села, но на една миля раздалечъ едно отъ друго, като островчета верѣдъ океана, равнини покрити съ трева, изъ които крѣстосватъ камилски птици и антилопи. Който се рѣши да ги пагази, като човѣшки рѣстъ висока трѣва го обгрѣща, както вълнитѣ обгрѣцатъ единъ удавенъ. Той трѣбва на венчко да е приготвенъ. Животътъ и смъртъта за него трѣбва да сѣ братя. Така пиева въ кнпгата, която ми даде учителя. Числото на мисноперитѣ всѣка година се намалява, и за това, английското мисноперско обще-

стео моли да явятъ за себе си ония лица, които осѣтятъ призвание да продължаватъ великото дѣло. Азъ осѣщамъ това призвание въ себе си и ще явя, щомъ му дойде времето.

— Но ти не разбирашъ английски, Лео!

— Азъ ще го науча.

— Ти не ще можъ живѣ тамъ, не можъ истра на силната горѣщина.

— Ще се науча.

Валтеръ никакъ не можеше да одобри новия планъ на своя богатъ отъ планове приятелъ. Той не можеше да си помисли, че отсѣдъ гората, верѣдъ която се намиране бащината му къща, можеше човекъ да бѣде честитъ. Когато слѣдъ распуса наставане време да заминава за училище, когато бричката впрегната съ два сиви коня минаване шосето, погледътъ на Валтера тъжно биваше устременъ къмъ гората, а на мѣстото, гдѣто голата издижжъ се изенваха и редъ бапри скриваха родното му мѣсто, о нѣтъ на момчето винаги се нѣлнѣха съ слъзи. Слѣдъ туй, съ каква тъга е мечталъ той върху училищнитѣ чинове, изъ тѣснитѣ градски улици, между грубитѣ стѣни на станцията му, за зелената гора, слънчевия блѣсъкъ, за шумътъ на дѣжда и викътъ на сокола. Колко туптеше сърдце му вчера, когато той съ чанта на гърба се върна при домашнитѣ си, за да не се връща вече въ училището, слѣдъ като най сѣтиѣ безкрайнитѣ четири мили бидоха изминати и на върха на бапра се показа бѣлия замъкъ, който така величественно се издигаше надъ гората, онай сѣща гора, която въ своята прѣсна сѣвка скриваше всичко що бѣ скъпо, свѣщенно, любимо и прекрасно за момчето.

— Азъ никога не бихъ могълъ да се отдѣля отъ тука, продума Валтеръ.

— Та ти нѣмашъ нужда отъ това, отвърна другаря му. Ти тука имашъ всичко, какѣто ти е потребно—за сега и за въ бѣдѣще. Когато се изучишъ, и може би двѣ години по-работишъ на вѣнъ, баща ти ще иска да си почини и ще предаде на тебе запаята си. Отъ то на сѣтиѣ, ако имашъ нужда за нѣщо, господаря ще ти помогне. Не, Валтере, ти нѣма защо да се грижишъ, ти имашъ гдѣ да приклонишъ глава. За мене е съвсѣмъ другочче. Баща ми е бѣденъ и болѣнъ, страхъ ме е, че до много не ще истрае. Кога умре, азъ оставамъ самичкъ; азъ трѣбва самъ да си пробия пътъ

въ живота, азъ го искамъ това и ще го направя. Искамъ да съмъ ученъ, за да мога другитѣ да уча, искамъ силенъ да съмъ, за да закрилимъ другитѣ, искамъ разуменъ да съмъ, за да съвѣтвамъ другитѣ. Ето защо бихъ искалъ да бъда римскій папа или поне генералъ на езуититѣ. Тогава бихъ могълъ на голѣмо да върша всичко, което ний дребнитѣ вършимъ на дребно. Но и сега не трѣбва да се стои безъ работа. Жетвата е богата и всички сме повикани да бъдемъ жетвари. Кой знае, може би и азъ съмъ отъ малкото избрани. Да, Валтеръ, азъ дума ти давамъ. Но пѣкога ми се чини, че осѣщамъ една неизмѣрима сила вътрѣ въ себе си, и като че ли стига да поискамъ и планини ще помѣсти, стига да продумамъ и всичко ще стане на думата ми. Случва ми се кога сии, гърдитѣ ми се пренѣлватъ, като че ще се прѣснатъ, щѣ ми се да плача, щѣ ми се високо да извикамъ отъ радост и страдание. Боже мой, азъ никому не смѣи да некажа това, освѣнъ на тебе. Всички други би ми се пресмѣли и подиграли. Но на дали пѣкой би ми повѣрвалъ?

—Азъ бихъ повѣрвала, извика единъ задавенъ отъ съзни гласъ, и Силвия, която все по-близо и по-близо приближаваше съ тихитѣ си безшумни стѣпки и която бѣ всичко чула, се яви предъ момчетата, съ протегнати, като че за молитва сложени рѣцѣ.

Съ едно сърдито въсклицание, момчето издигна главата си.

—Нима ни една минутка челоуѣкъ не може се отгърва отъ тебе, извика то, винаги ли ще ни преслѣдвашъ и ще ни подслушвашъ?

При тия грубо исказани думи Силвия силно приобѣдня. Новото докачение, причинено отъ грубото момче, като пожъ се заби въ сърдце ѝ. Тя бърже направи двѣ крачки назадъ и съ сложени на гърди рѣцѣ и широко разтворени очи строго го изгледа.

—Азъ никакъ не съмъ ви издебвала и не съмъ подслушвала, каза тя, но съмъ пратена да ви викамъ за вечеря. Не съмъ крива, че случайно съмъ чула разговора ви.

Лео се изсмѣ. Хайде, Валтере, не струва да се препираме съ момиче.

Това студено презрѣние дѣ боко нарани момичето. Тя стана още по блѣдна, поиска да се да отговори пѣкакъ грубо, рѣшително, но устнитѣ ѝ беззвучно се мърдаха. Съзни, които ти

напраздно се мъчеше да съдържа, бликнаха отъ очитѣ ѝ.

—Недѣй, недѣй, утѣшаване я Валтеръ, Лео не е искалъ да те докачи. Ти се покажи толкова ненадѣйно, щото и мене даже оплаани; стига, стига, Силвию.

И добродушното момче се мъчеше да отдѣли рѣцѣтъ на сестра си отъ покритото ѝ съ сълзи лице. Силвия се дръпна назадъ.

Не ме пипай! извика тя, никой отъ васъ да не ме пипа! Азъ ви мразя и двамата; да, да, Валтере, и тебе също. Ти си недостоеенъ, инакъ не би позволилъ да ме докача той просѣкъ.

Едвамъ тая дума изтѣзе отъ уста ѝ, единъ задавешъ, яростенъ викъ نکочи изъ гърдитѣ на Лео. Съ свити юмруци се хвърли той къмъ Силвия. Дързостното момиче застана спокойно срѣщъ му и безъ да мигне гледаше право въ очитѣ разярения си неприятель.

—Е, каза ти, удрий! Нали съмъ момиче!

Лео си рѣцѣтъ си и измърмори нѣколко груби думи съ стиснати зѣбн. Силвия високо се изсмѣ.

—Сбогомъ любезни, младѣ господа, извика тя, вашето общество е твърдѣ високо за мене.

Ти учтиво се поклони и се спустина назадъ въ гората. Слѣдъ малко свѣтлата ѝ фигура се скри задъ дърветата. Момчетата чуваха гласа ѝ, но не можаха да разбератъ, дали пѣеше тя или високо плачеше. Бавно вървѣха тѣ. И двамата се осѣщаха неправи и съвѣстѣта ги биеше. За дързостнитѣ планове на Лео, вече не се отвори приказка. Мълчаливо вървѣха тѣ единъ до други. Само едижкъ Валтеръ продума:

—Ти винаги лоню се отнасяишъ къмъ Силвия.

—Просящитѣ, нали знаешъ, не отбиратъ отъ любезности.

—Ти безъ да му мисли го каза това.

—Ами защо да не го каже? Нали е истина, продума Лео съ горчива усмивка.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

Рано на другата утринъ, горскния, слѣдъ като довърши кмицнитѣ работи, опѣти се къмъ господарскния замъкъ, за да

му представи недѣлния рапортъ, и ако падне случай, да загatine за братовата си работа.

Мъчно можеше да се намѣри по-красивъ изгледъ отъ тоя, който се отваряше сега предъ горския. Тая частъ отъ гората, която се издигаше на баирчишки до замъка, съставляваше вече частъ отъ господарския паркъ, но тукъ бѣха само нечистени пжтечкиѣ и въ по-сгоднитѣ мѣста направени пейки за почивка. Останалата частъ отъ величественната гора бѣ останала непокътната. Самитѣ изгледи, ту върху миршата, мълчалива лѣка, ту върху покритата съ гъста трѣва полянка, се появяваха не поради ржката на умния градинаръ, а се срѣщаха съвършено случайно, споредъ както ги е распоредила своенравната прищѣвка на мѣстността.

По нѣкои мѣста на пжтеката, трѣбвало би да се намѣси ржката на човѣшкото искусство: тукъ пжтеката зарасла съ гъста трѣва, тамъ вадичката разровила отъ двѣтѣ си страни прѣстѣта. На едно мѣсто бурята даже истрѣгнала съ корени една елха и я свалила напрѣки върху пжтеката.

—Хмъ, хмъ, мърморѣне горския, като се позапрѣ и като измѣрваше съ опитно око кубическата дължина и широчина на малкото дърво:—май захванамъ да остарявамъ и да ставамъ лѣнивъ: дървото лѣжи тука безъ друго отъ двѣ недѣли,—отъ бурята срѣщо единадесето число,—пжкъ азъ нищо не зная за това! Ами пжтя? Колко се е развалилъ той! Какво ли би рѣкла госпожата, ако видѣше обичното си мѣсто за расходъ така занемарено!... Но откакто се е поминала, горката, никой не се грижи за това мѣсто, даже самия азъ, на гърба на когото лѣжи тая работа.

Честния горския поклати глава и трѣгна бавно напредъ.

Кога други пжть той минаваше презъ гората, ни най малкото църтене на птичкитѣ, никакъвъ шумъ отъ сухитѣ съчки на дърветата, ни най малкото дихание на листата, не избѣгваше отъ негова слухъ.

Но днесъ го занимаваха други нѣща—семеини грижи, бждницето на дѣцата му, камъ които отъ вчерашния день той смѣташе и братовия си синъ.

Колко ли още ще живѣе бѣдния Антоу! Мъчно бѣше да гледа човѣкъ, какъ е той отслабналъ презъ послѣднитѣ двѣ недѣли; изсѣхнали бузи, голѣми неподвижни очи, беззвученъ синкавъ гласъ!—Горкия Антоу! да, да,—право имаше той;

малко радостъ му е докаралъ живота! Какви-какви планове не сж се въртели въ ума му: балони, управлявани по волята на въздухоплаватели, нараходи плавающа подъ водата; гюрлета, съ които можаха да се унищожаватъ цѣли неприятелски войски. И отъ всички тии мечти какво се е усъществило? Нищо, даже по-малко отъ нищо! Та какво е станало и съ самия мечтателъ, който се е натоварилъ съ толкова много пѣща презъ живота си, който винаги е пресмѣтвалъ и винаги себе си е излъгвалъ. Старъ, боленъ човѣкъ, който въ едно малко селце се е прехранвалъ отъ горчивия хлѣбъ на милостинята!

„Дълбоко нещастенъ човѣкъ, комуто не може и да се помогне, защото винаги го преслѣдватъ, като пѣкон фурици, различни планове, за изпълнението на които той не притежава ни едно условие.“

Това не единъжъ го е казвалъ самия господаръ, при когото сега той отива да се моли за брата си, и която молба на дали ще я изпълни пѣкой, който знае добръ характера на Антопа.

Горския си въздъхна. Той се гордѣеше, че не се е молилъ на господари си никога за нищо, защото не искаше да осѣтятъ, че той има пѣкакво право да молн, и да смѣта още отрано, че просбата му ще бжде изпълнена.

Тѣкмо отъ мѣстото, гдѣто стоеше, горския можеше ясно да види скривалището, гдѣто той бѣше спасилъ презъ страшната нощъ—въ 1813 г.—, господаритѣ на замъка. То бѣ тъменъ усой, заобиколенъ съ гъсти елхи, които се пресичаха отъ пѣвлива горска рѣка. Това мѣсто, което преди тридесетъ години мѣзаше на съвършено недостъпно, диво скривалище, стана отъ тогава насамъ много по-расчистено. Горския си шапката си и замислено си погладн челото: и косата му, сѣкашъ, не е вече тѣй гъста, както преди тридесетъ и четире години.

Отдавна бѣше то, а сѣкашъ, вчера бѣше. Тѣкмо подиръ свършека на битката, стария, покойния баронъ, бѣше направилъ празникъ въ замъка си въ честь на мира, на който празникъ четиритѣ му дѣца играха кадрилъ съ четиритѣ дѣца на горския. Ей, че двойки бѣха, на еднаква възраст, двѣ по двѣ наредени, въ еднакви облѣкла. Тѣ толкова си приличаха едно на друго, щото за голѣмо забавление, презъ

цѣлия вечеръ, нѣкои отъ гоститѣ често смѣтаха дъщеритѣ на горския за господарски дъщери. „Даже за мене казваха, че въ обноската и љнкаността ми имало нѣщо аристократично. Не зная, но ний можехме за презъ цѣлия животъ да си размѣнимъ мундиритѣ, а нѣкъ колкото се отнася до Антона, той съвсѣмъ приличае на генерала. Събрани на посѣденъ нѣтъ, ний изиграхме предъ младежта пропадното хоро и сепиѣ се расниѣхме по различни страни. Дано Господъ даде всѣкому да си намѣри нѣтъ.“

Горския стана още по-замисленъ, когато той съ устремъ къмъ земята погледъ, тръгна напредъ съ бавни крачки. Гънкитѣ въ устата и конвулсивното движение на яко стиснатитѣ му устни, показваха нѣщо прилично на ядъ, на едържанъ гнѣтъ, който се явява у човѣка при нѣкои лоши въспоминания.

Горския се сирѣ предъ самата портичка на оградата, презъ която се минаване въ градината на замъка. Той отвори портичката и влѣзе. Насинанитѣ съ нѣсѣкъ чисти нѣтеки, весело лакагунеха между въсхитителнитѣ храсталаци, повечето отъ чуждестранни растения и между фитаритѣ, които въ изобилие бѣха покрити съ късно-лѣтни цвѣти. Изгледитѣ къмъ гората и долу къмъ равнината бѣха тукъ по-живописни. Картинитѣ, които се рисуваха отъ тукъ, заградени между стѣблата и върховетѣ на високитѣ дървета, произвеждаха обаятелно впечатление. Тѣй като градината завземаше върха на конусообразния хълмъ, и нѣтекитѣ вѣвяха така, щото, да се достигне до замъка, трѣбваше два и ти да се заобикаля окръжността му, това сравнително мал о пространство бѣше окичено съ невѣроятнo прекрасно разнообразие. Тукъ се издигаше единъ мостъ, направенъ отъ стѣбла и клонове покрити съ кората си, подъ който протичаше рѣчица; тамъ, на друга височина се откриваше изгледъ върху тоя мостъ. На едно мѣсто нѣтъ се стѣсняване презъ скалисти врата. Презъ влажния полумракъ на тоя проходъ излизаше се на единъ откритъ връхъ отъ гдѣто се простираше широкъ изгледъ на околността. Тука имаше и тъмно зелени и възхладни пещерки, и два не голѣми водоскоци, шумътъ на които правеше още по-мълчелива топлата ароматическа тишина на градината.

Макаръ и да е минавалъ презъ тия мѣста въ продължение

на току рѣчи цѣло по ювинъ столѣтне, горекня пакъ не бѣше се наситилъ на всички тия хубости, и тоя день на много мѣста той се спираше обзетъ отъ сладостно възхищение; той се навеждаше, за да оправи нѣкое растение, косто вѣтъра презъ поцѣта с павалилъ гѣмъ земята, или нѣкъ вдъхване миризмата на цвѣлаитѣ рози. Нѣмаше защо да бѣжа, защото знаеше, че едвѣмъ кждѣ десетъ часа господари на замъка напуцаше занятията си и излизаше да се по-расходи изъ градината, и тогава, — горекня знаеше това отъ дълговременния си опитъ, — барона биваше най-достѣпенъ и най-добродушно расположенъ.

До като си присмѣташе като какъ по-прилично да изпълни молбата на брата си, ненадѣйно върху му се изсипа дѣждецъ отъ цвѣти. Шибой, гергини и поцни теменуги, попадаха на главата му и по раменетѣ му и въ сѣщото време се зачу приятенъ звънливъ смѣхъ.

Горекня погледна нагорѣ. До едно дървено балконче на една височинка, която се намираше отгорѣ нжти, надникваше розовото лице на едно тринадесетъ годишно дѣте; хитритѣ му очици блѣстяха като звѣздици отъ вѣсторгъ, който осѣщаше момичето слѣдъ сполучливата шега.

— Добро утро, чичо Гутмане, извика малката, доведе ли ми Силвия?

— Не, госпожице Емилио, отговори горекня, азъ дойдохъ по работа.

— Колко си билъ лошъ, чичо Гутмане! Можешъ да си вървинишъ васъ! викаше момичето. Хубавичкитѣ ми цвѣти! Да бѣхъ ^и наjala, щѣхъ другиму да ги подари.

— Азъ ^и мислѣхъ, че искахте да ме ударите съ тѣхъ, от-върна засмѣно горекня, но ако сте ми ги подарили, ей на, азъ ще ги събера.

— За да я разгледите още повече.... Кога ще се научите да говорите съ дѣцата, драгий Гутмане? продума единъ неженъ женски гласъ. Слѣдъ тия думи на дървено то балконче се яви една госпожа съ блѣдно изразително лице, които, като обви момичето съ едната си рѣка, приятелски поздравя горекня.

Горекня сие шапката си.

4826/75

— Добро утро, госпожице, продума той, какъ сте? нали спяхте по-спокойно слѣдъ чая?

— Благодаря ви, чай панетина е полезенъ за мене. Осѣщамъ се подмладена.

— Личи си, отговори горекня. Вий изглеждате толкова добръ и младоллика каквато си бѣхте.

— Преди тридесетъ години нали? прекъсна го осмихнато госпожата.

Почернялото му лице се покри съ гъста черзенина.

— Вий сте винаги сжцата, изговори той кратко, но съ явна живостъ.

— И вий сте си сжция, — рицарски любезенъ. Сбогомъ! Братъ ми е въ белведера и ви чака.

Госпожица Шарлота още еднѣжъ бавно и приятно се поклони. Емилня му прати въздушна цѣлувка, слѣдъ което и двѣтъ фигури се дръпнаха навътрѣ.

Горекня не тръгна, до като не събра всичкитѣ цвѣта и ги съедини въ хубавъ букетъ. Той бѣше толкова способенъ да стъпче едно цвѣте, както и едно живо сжщество; осѣвѣи това, нему се чинеше, че цвѣтитя бѣха събрани за госпожица Шарлота, а пъкъ венчико, което е било въ каква и да е свръзка съ госпожица Шарлота, имаше за него голѣма важностъ и значение.

Преди тридесетъ години! Чудна работа! Толкова нѣщо му минало презъ ума въ това утро за онова време, и сега отъ нейнитѣ уста трѣбване да го чуе. Да, тя бѣше все сжщата, както и сега, сжщата добродушна, любезна госпожа; тя и до сега запази кроткостта на очитѣ си и мекката сърдечна усмивка. Едно време тия очи докарваха на сиромаша Фрицъ Гутманъ не малко безпокойни минути, не малко безсъвни пощи; едно време зарадъ сжщитѣ очи той бѣше готовъ да отиде въ Америка, даже и на самия край на свѣта.

Честний Гутманъ толкова бѣше потъналъ въ въспоминанията си, щото силно трепна, кога ненадѣйно отсрѣща му се непречи барона, който сѣдѣше въ белведера — пай-пре-лестно кѣтче на градината.

Въ прекрасното лице на господари, това утро лепсваше оная ясна и безгрижна радостъ, която винаги сияеше на него. Той сѣдѣше до една каменна масичка и мрачно гледане нишето, преди малко донесено отъ раздавача. Като

чу стъпнигѣ, които все повече и повече приближаваха, той също до нейдѣ се смути, но като издигна глава, съзрѣ горския.

— Добрѣ дошелъ, старий приятелю, каза той, — ти се явявашъ тъкмо на време. Не еднѣжъ, презъ живота ми, ти си ми бивалъ полезенъ съ свѣтитѣ си. Посвѣтвай ме и сега, но по-напредъ прочети ей това.

Съ тия думи, той подаде на Фрица писмото и го покани да сѣдне отъ другата страна на масичката.

Писмото бѣше отъ директора на столичната гимназия, гдѣто Хенрихъ живѣеше като пансионеръ. Слѣдъ едно дълго предисловие, въ което педагогътъ на широко се разпространяваше върху своята метода на възпитание, и върху резултатигѣ, които тя и до сега показва, горския продължи да чете:

„За съжаление трѣбва да ви увѣдоми, че подобенъ успѣхъ синъ ви не можа да покаже. Отличнигѣ му умствени способности, могли би да го направятъ твърдѣ полезенъ за науката, ако живостѣта на характера му не го правеше, за съжаление, съвършено неспособенъ за сериозно занятие. Както азъ, така и колежитѣ ми, които вѣчки обикнахме това мило и даровито момче, сме употребили всевъзможни усилия, за да породимъ въ него интересъ къмъ какво и да е занятие. Легкостѣта и бързостѣта, съ които то схваща и разумѣва вѣчно ново, изчезватъ предъ онова отвъръщане, което се поражда у него, щомъ предмета изгуби новизната си. Ето защо то остава и винаги ще остава назадъ отъ другаригѣ си, когато иначе то би могло да ги надмине.

Обаче тоя недостатъкъ, който освѣнъ на него не причинява никому вреда, а изисква само търпѣние отъ страна на учителитѣ, не би ни обезпокоилъ, ако Хенрихъ ни задоволяване поне въ нравствено отношение. Отъ тая страна, считамъ се за длъженъ, господине бароне, да ви явя, че ний сме най-малко задоволени. Легкия му характеръ, който винаги съмъ извинявалъ, въ послѣднѣ време показва не само лекомислие, но даже и плачевно безрасждство. И слученицитѣ и учителитѣ му сж винаги на щрекъ отъ неговитѣ шегѣ, които не винаги посятъ пагивенъ характеръ. Даже вчера, — косто главно ме накара да ви пиша, — въ деня срѣщу голѣмия распустъ, въ присѣдствието на цѣлия классъ,

той си позволи да се отнесе къмъ единъ преподавателъ, уменъ педагогъ и полезенъ ученъ, такова неприлично, което минава границитѣ на всичко, що може да се прости и да се гледа презъ пръсти, и азъ съ душевно прискърбие ви извѣстивамъ, че неговата посылка изнеква бързото му излизане отъ заточението.“

На свърнитъкъ директорътъ молене барона или самъ да дойде или поне да благоволи непременно да му язи какво да правитъ съ Хенриха, щомъ си изежди опредѣленото време въ карцера, наказание, отъ което той по никакъвъ начинъ не може се освободи.

— Какво ще каженъ на това? Какъвъ съвѣтъ ще ми дадеши? Извика барона, когато горекния свърши писмото.

— Мъчно е да се съвѣтва въ тоя случай, уважаемий господарю, отвърна горекния, като туря писмото на масата и го гледеше съ дланъта на ржката си. Почитаемитѣ господа, твърдѣ е възможно и да не сж заловили вѣщо за работата, и Хенрихъ отъ това се е развалилъ. Азъ вѣрвамъ, че младия ни господинъ твърдѣ хубаво знае, какво нека.

— О, да, извика барона, но и азъ зная какво некамъ. Азъ ще некарамъ лудостъта отъ глава му. Войникъ — това само ми липсване! Ехъ, Фрице, нали и ний двама едно време сме биле войници и, както мисля, не отъ лонитѣ. Та даже сега, ако станеше нужда, ний както и тогава не ще се посраимъ и, разумѣея се, ще сме най-последни отъ онии, които би пожелали да задържатъ спометѣ си отъ служба на отечеството. Но войникъ въ мирно време! Благороденъ младежъ да ецъ губи най-хубавитѣ години, въ които се изработватъ твърди основи на цѣлото божие съществуване, само на паради и бални салони, младежъ, пицожень за всичко велико и великѣ само въ бездѣлнето, който не работи и не може да работи подобно на всички достойни хора! Знаешъ ли, Фрице, че тая мисль ми повдига жлъчката и, давамъ ти дума, еинъ ми не ще стане войникъ или азъ го....

Барона не довърши. Той почна да се расхожда съ широкѣ стъпки изъ белведера съ явно усилне да укроти вълненнето си. Слѣдъ малко той се сирѣ и застава срѣщо горекния съ ржцѣ турени отзадъ и продума съ по-спокоенъ гласъ.

— Ти често си ми натяквалъ за лекомисленето ми, и зная,

че ти винаги си ималъ право, даже тамъ, гдѣто азъ не искахъ да се дига въпросъ. Азъ знаа себе си много по-добъръ отколкото се показвамъ, също и Хенриха. И толкова повече искамъ да предпазя кракътъ му отъ камъка, о който азъ често съмъ се ситвалъ, а по нѣкога и надалъ. Каква полза сме извели ний отъ нашитѣ глупости, ако оставимъ и дѣцата си да прекаратъ същия нѣтъ! Да живѣятъ по-чисто и по-достойно, отколкото сме живѣли ний, това е нашата послѣдния и благородна надѣжда. Но ти, старий друже, смѣло можешъ да си доволенъ въ това отношение. Ако имамъ за нѣщо да ти завиждамъ, то е непогрѣшимата ти увѣренность, съ която можешъ да предвидиши развитието на твоя Валтеръ. Той е момче, каквото съмъ винаги желаялъ азъ да имамъ: разбрано, добро, честно, способно и, при това, толкова скромно, щото се черви всѣки пътъ кога неволно показва своитѣ хубави качества. Той ще бѣде утѣха на живота ти.

— Да, да, каза горския, комуто твърдѣ ареса тая богата похвала на сина му, негова плътъ и кръвъ, частъ отъ самия него. Да, да, той е добро момче, той Валтеръ, и драго ми е, че е тръгналъ изъ добъръ нѣтъ, макаръ по нѣкога не мога да му отдамъ право. По нѣкога ми се чини, че отъ него не ще излѣзе добъръ горскій. Мисля, че окото му не е до тамъ силно, той мѣри не особено добро, азъ на дванадесетата си година бихъ се засрамилъ така да мѣря. И сепѣ, той обича, не ще и дума, гората, но я обича не като синъ горскій, който и самъ нѣкога ще стане такъвъ, а нѣкакъ — мъчно е да се рече какъ.

Баронътъ се изсмѣ и продума:

— Че сме глупави хора, ний, които никога не сме благодарни за доброто въ каквато форма и да ни сполѣти то, но желаемъ непремѣнно да ни се яви въ такава, въ каквато ни се иска, на каквато сме се научили. Други времена, други нрави; други птици, други нѣсни! Какво има отъ това, че Валтеръ не щѣлъ да стане такъвъ добъръ горскій, както баща си, дѣда си, както щѣлъ редъ Гутмановци, споменътъ за които не е завардила безмянитната история? Отъ него ще излѣзе нѣщо по друго. Да ти кажа азъ, какъ гледа той на гората. Както и самъ ти по-нѣкога я гледашъ, слѣдъ като свършиши дневнитѣ си грижи: — като поетъ. Не от-

колѣ ти бѣше ми донесѣлъ да прегледамъ училищнитѣ му упражненія, отъ които азъ искахъ да узная, дали въ момчето не се е явила наклонность къмъ пѣщо. Като прегледахъ тетраднитѣ, хрумна ми една мисль: дали въ Валтера не ще пламне поетическата искра присежца на всички васѣ, дали не ще стане той отъ всички тия мечтатели и стихотворци — нали ужъ и ти бѣше едно време силенъ въ стихотворството — дали отъ всички тия хора съ фантастически наклонности не ще се появи истински поетъ? Показахъ тетраднитѣ и на Шарлота, на която дойде същата мисль, безъ да ѝ кажа пѣщо за моята догадка.

— Да, продума горекня, подобно пѣщо и менъ е идвало на умъ; по пѣкога у него има такива хубавички думици: напримѣръ, какъ звѣздица трѣпѣла на небото, по азъ винаги съмъ мислилъ, че такива работи не сж за сына на горекня, та затова и го взехъ отъ училището, макаръ и да ми бѣше тежко.

Баронътъ взе пунката на горекня, погледна замъка, издигна и пакъ спуена пѣглето, доближи пунката до бузата си, мѣри съ внимание небесната снѣгѣна! по изеднѣжъ съ едно енергично движение я остави на страна, приближи се до горекня и продума.

— Трѣбва да ми дадениъ момчето си, Фрице! Това е била винаги моя любима мисль и сега му е времето да се изпълни. Азъ не ще ти го отнема, а искамъ само да го изуча и да имамъ грижата си за него, до като порастне и не ще има нужда и отъ двамата ни. Но на това ти трѣбва да дадениъ съгласието си. Не се противи Фрице! Презъ живота ми, ти толкова пакти си ми правилъ услуги, щото това, което азъ искамъ да направя, нека бжде поне процентитѣ отъ капитала. И ако настоявамъ на тоя проектъ сега, то е че имамъ твърдѣ егонетични намѣренія. Да пострѣва Хенрихъ въ трети гимназия, ще рѣче да си губи и време и трудъ. Той толкова ще се задържи тамъ, колкото и на друга дѣ. Азъ трѣбва сега да го прибера, по разумѣва се въ къщи. Докторъ Урбахъ отдавна мисли да основе единъ видъ селска академия и, каквото и да казваме за него, той е тъкмо човѣкъ за тая работа, ученъ, енергиченъ и доста разбранъ. Нека започне отъ нашитѣ дѣца. Хенриховитѣ глупости ще сж безвредни на чистия въздухъ, а момчето ти ще

продължава наукитѣ си, безъ да внесе въ задушната класна атмосфера, която му е толкова умразна. Какъ мислишъ, Фрице?

Барона турн двѣтъ си рѣцѣ върху рамената на горекния и погледътъ на хубавитѣ му черни очи при това бѣше толкова добъръ и ясенъ, щото Фрицъ Гутманъ се осѣти, че е готовъ и трети пътъ да пожертвува своя животъ за господаря си; но въ същото време дойде му на умъ, по блѣдната, печална фигура, която вчера вечеръ сѣдѣше до него при вратитѣ на къщата му, и мрачното момче съ илехи погледъ въ голѣмнитѣ си очи.

— Азъ зная да цѣня вѣрно и достойно добрината ви, и ако отъ Валтера стане човѣкъ по горешъ отъ каквито сж били дѣдитѣ му, то съ това ще се изпълни едно отъ най-голѣмнитѣ ми желания. Но....

— Защо е това „но“...? попита малко нетърпѣливо барона.

— Азъ зная нѣкого си, който би могълъ да бѣде още по-добъръ другаръ за малкия ви господаръ, продума мрачно горекния.

— Кой е той? попита барона.

Горекния взе куражъ и разказа за Лео, какъ всички, които еднѣжъ сж го видѣли, казватъ, че ако това момче имаше срѣдства, отъ него би могълъ да стане необикновенъ човѣкъ. И еднѣжъ захваналъ, той трѣбваше и да свърши; той му расправи за братовата му просба, и какъ Антопъ се надѣва, че барона не ще откаже на молбата му.

Не безъ нетърпѣние го изслуша барона и най-послѣ продума:

— Но, Фрице, ти по-добрѣ знаешъ отъ мене, че това не може да стане, никакъ не може да стане. Защо тогава мжчиншъ и себе си и мене съ подобни работи!

— Братътъ е винаги братъ, издума горекния, и за брата си човѣкъ моли и иска, косто не би направилъ за нищо на свѣта за себе си.

— Вѣдна, благородна душа, каза барона. Какви не главоболни си претърпѣлъ за тоя си братъ и сега още продължавашъ същото. Толкова бѣхме се зарадвали, че тоя мечтателъ най-сетнѣ се прибра въ Туххеймъ, слѣдъ като хиланди пжтъ доказа, че не може излѣзе съ хората на глава. Все е по-добрѣ да живѣе човѣкъ въ своя къща съ жена си и дѣцата си, отколкото да стон затворенъ за дългове.

Това го изповѣдаше самъ той, но радостта не трае за дълго време. Помина се жена му. До тогава той се смѣташе за свързанъ съ селото, поради жена си, която дѣйстви-телно не искаше да напусне селото. Сега, между друго, той видѣ, че болѣстѣта, страстѣ сж го навили и че е безпо-мощентъ въ всеко отношение. Това той никога не можеше да ни прости. Но да го взема въ Туххеймъ, той почти сма-хнатъ челоуѣкъ, съ когото още отъ дѣте не можахъ да се облича, както ти не можеше, ако поминишъ, да се осигурнишъ съ генерала! — не, това не може иска той отъ менъ. Азъ съ драгость удвоявамъ малката му пенсия, ако той.... Но Господи, защо си болишъ главата надъ такова просто нищо! и барона се удари по челото; ясно е, че Антонъ не-ка да има служба тукъ, само за да настави Лео по-добрѣ, и навѣрно ще се откаже отъ желанието си, което ме туря въ затруднение, щомъ види добрѣ устроена бѣднѣщността на сина си. И ако момчето наистина подава такива надѣж-ди, косто трѣбва да признаемъ у него, дължкостъ е да се погрижимъ, щото такова зѣрно да падне на добра почва. И тъй, азъ земамъ и двѣтъ момчета, още повече, че азъ трѣбваше да се сѣтя, гдѣто Валтеръ не се отдѣля какъ бѣде отъ Лео. При това тритѣ момчета по-лесно ще се въ-питаваатъ и повече полза ще има за мене. Това трѣбва да кажешъ и на Антона; обаче показвай видъ, че той ти пра-вп услуга, кога се оставя да го извадинишъ отъ ямата. И та-ка, Фрице, работата е свършена. Винаги сме биле съгласни въ живота си и въ тоя случай да не се дѣлимъ. Какво ли носи тоя?

— Съ особенъ пратеникъ, отговори слугата, като подава-ше на барона едно писмо.

— Сѣкашъ, че днесъ е день на неочаквани нища, измѣр-мори барона, като распечатваше писмото отъ брата си — генерала.

— Е, това е още нищо, продума той, като преглеждаше на бързо писмото. „Полѣмитѣ маневри, които щѣли да се почнатъ слѣдъ двѣ недѣли ще закачатъ и насъ.... хълмиста мѣстность, благоприятна за съвѣзочно дѣйствие на тритѣ рода войски.... Краля и наследника се капятъ да престоятъ два, три дни у стария си приятель“. Това ще каже, че по възможности по-скоро да умоливамъ за щастieto да ги по-

срѣщна, полустърдито, полу-насмѣхъ извика баронътъ. Какъ мислиши върху това, Фрице? Трѣбва да се иде при Шарлота. Ела и ти, Фрице. Трѣбва да не липсвашъ отъ военния съвѣтъ.

И двамата напуснаха террасата и се опѣтяха къмъ замъка. Неочакваното и за барона въ никой случай не особено желателно извѣстие, избута на страна всички други грижи.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

Рано предъ зори въ сѣщия день, Антонъ Гутманъ се доближи до леглото на Лео въ горния стая на кѣщицата му. Той остави на масата едно малко вързопче овито въ кърпа, шапката и тоягата си, и полекичка събуди спящото момче, което отвори тъмнитѣ си очи и съ безсмисленъ погледъ се обърна къмъ баща си.

— Искахъ да ти кажа събогомъ, Лео.

На връщанне отъ кѣщата на горския, по пътя изъ гората, той бѣше му съобщилъ за намѣренieto си да отиде въ града при господинъ Ландрата, гдѣто щѣлъ ра се забави два, три дена, презъ което време Лео ще прекра у чичови си. Потънало въ собственитѣ си мисли, момчето, малко внимание даде на това, а сега той не бѣше се още добръ събудилъ.

— Събогомъ, избърбори той, и очитѣ му пакъ се склопиха, а главата му се склопи на възглавницата.

Антонъ Гутманъ въздъхна. Той махна полегка косматѣ отъ челото на спящия, наведе се и го цѣлуна. Слѣдъ това взе си кърпата, тоягата и шапката, и на прѣсти отиде къмъ вратата, отгдѣто хвърли продължителенъ тъжовенъ погледъ на спящия и излѣзе внѣ отъ стаята.

Пурпурнитѣ лъчи, които утрешната заря нарисува по бѣлата стѣна, все повече и повече поблѣдняваха, все по-свѣтло и по-свѣтло ставаше въ стаята; слънцето, исплувало надъ гората, промѣкваше първитѣ си хоризонтални лъчи презъ прозорчето, обрасло въ лозени лѣстия, и събуди спящия. Той се надигна. Да ли не бѣше това съиъ? Не бѣше ли тука баща му, който вземаше отъ него събогомъ? Събогомъ за единъ,

два, три дена? Той остава самъ, свободенъ за пръвъ път презъ живота, свободенъ да спи, да стане, да сѣди или да излѣзе да ходи на каквѣто си нѣ. Това бѣ празникъ-щастие отъ косто той трѣбва да се въсползува.

Съ едниъ скокъ той се намѣри долу отъ леглото и почна съ треперящи отъ радостно възненіе рѣцѣ да се облича. Но едно време даже заиѣ, но още при изрѣгитѣ звукове замлъкна; той никога не е нѣлъ и собствения му гласъ нѣ-какъ особено звучеше за него.

Ами ако баща му е въ кѣщи, ако ненадѣйно надникне на вратата, зачуденъ, разсърденъ отъ необикновенния подраненъ шумъ?

Предназливо той отвори вратата и почна да се услушва. Старата котка се промъкна презъ отвора и се потри съ миукаше между краката му — инакъ всичко бѣше тихо.

На прѣсти той слѣзе въ долния катъ, въ който още стоеше топлия задушний въздухъ на изминалия се денъ и предназливо почна да слиза по изгнѣлата стѣба. Вратата въ тѣсния прустъ на дѣсно къмъ безнадѣжно празната кухня, на лѣво къмъ мрачната бѣдна отъ къмъ мебели стая на баща му, бѣха растворени. Нанстина, баща му е излѣзалъ. Момчето дълбоко въздѣхна, върна се съ поотлекило сърдце въ станчката си и сѣдна при масата до прозорчето, до косто прекарваше по-голѣмата частъ отъ дингѣ, даже цѣли дни въ занятіе.

Та какво и да прави друго освѣнъ да се занимава?

Отъ когато се помни той по-друго и не е правилъ. Когато селскитѣ дѣца съ нѣсни и игри идѣха по улицитѣ отъ гората, той винаги трѣбваше да сѣди да учи, да пиева упражнени или пъкъ да прочита книжкитѣ си по исторіята. Той не умѣеше нито да играе, нито да нѣе. Колко рано бѣше го отучилъ отъ това баща му. Глухавитѣ момчета играятъ, казваше му той, умнитѣ се занимаватъ да станатъ богати и силни, и да владѣятъ тия нищожества, при това той сочеше признателно селскитѣ дѣца, както пастиръ — стадо овце.

— Ами защо ти, който си толкова ученъ и толкова много знаешъ, попита дѣтето, защо си толкова бѣденъ, щото често нѣмаме и хлѣбъ за да се наситимъ както трѣбва? Азъ бѣхъ нещастенъ, отговори тихо бащата, не съмъ билъ достатъчно разуменъ и малко съмъ се училъ. Но ти, Лео,

ти трѣбва да станешъ уменъ, по-уменъ отъ всички, най-силенъ отъ всички.

Колко пламване сърдцето на момчето, когато тия или други подобни думи като огнени искри падаха на душата му! — Дали науката дѣйствително притежава тая външесна сила, която разбива голитѣ скали, растворя широко вратитѣ на свѣтналитѣ отъ злато и скъпоцѣнни камъни салони? Дали, дѣйствително, латинскитѣ изрѣчения съдържатъ сила, която може да обрѣща покрититѣ съ слама колиби на горди кули, по стълбитѣ на които вслѣдственно слиза царския синъ, за да издигне милостиво отъ земята селскитѣ дѣца, коленичали на до най-долното стѣпало на стълбата? То бѣха дѣтнски мечти, които пораждаха сладка усмивка на готовото да встъпи въ юношество младо момче.

Такава външесна сила науката не съдържа, но съдържа друго, което е почти равносилно. Убѣждението е също сила. То е била поддържката на старозавѣтнитѣ пророци, съ цѣли народи сж сполучвали тѣ да приеличатъ и покоряватъ съ своитѣ проповѣди. Самия Господъ е ималъ само едно слово, обаче това слово покори половината отъ свѣта и безъ друго ще покори и останалата половина. О, колко горѣше главата на момчето при тия мисли! Да стане проповѣдникъ на Христа, да споходи цѣлия свѣтъ, и да прославява учението му, учение за радостта и миръ, за вѣченъ миръ, на който съ чиста усмивка се поклани всичко велико, честно и певинно.

И дѣтето все повече и повече се пълнѣше съ подобни мисли. Туй що вършеше сега с само срѣдство за великата цѣль. Гладува и жадува, — понеже проповѣдника въ пустинята е казалъ: какво да пия и да ѣмъ? Той често спи на голата земя, защото и синътъ чловѣчески е нѣмалъ гдѣ да сложи глава си. Той бди до полунощъ, даже и цѣли нощи, защото часа на масличната гора не е ударилъ още за него, часъ, въ който той ще трѣбва да засвѣдѣтелствува истината на учители си, часъ, въ който ще трѣбва да докаже, че обича хората, ближнитѣ, братята си колкото себе си, даже и повече.

Хората, братята! Никога не е ималъ той ни братъ, ни сестра; едвалъ помнѣше майка си. Ами баща си, обича ли той баща си? Обича ли го и баща му? Съ що го е дока-

затъ? Толкова ли ми се радва, както чичо на своите дѣца? Не помни ли още какъ неотколѣ го биеше, риташе съ крака си, когато не знаеше безпогрѣшно урока си? Не си ли е той винаги навѣсѣнъ, сърдитъ и своесправенъ? Можавъ ли нѣкога да му пригоди? Не слѣди ли всеѣка моя стѣпка? Що му съмъ кривъ азъ, че е нещастенъ. Той самъ е кривъ въ това, самъ ужъ казва, че никой не става бѣденъ и нещастенъ освѣнъ по собствена своя вина. Защо е бѣденъ и нещастенъ, та прави и менъ такъвъ. Ехъ, поне единъ денъ, а може би и два, съмъ самичъкъ — и свободенъ, свободенъ.

И момчето пакъ се опита да запѣе и пакъ мѣтна отъ първия звукъ, оплашенъ отъ собственния си гласъ. Той разтвори латинската си граматика и, като закри страницата съ рѣка си, почна да се неспитва по миналия си урокъ. Ни дума не събка и съ горделива доволна усмивка се предаде на занятията си.

Но слънцето му бъркаше. То достигна до масата и озари страницата на книгата. Той се дръпна навѣтрѣ — слънцето пакъ го достигна. Съ негодование затвори той книгата.

А вънъ златните слънчеви лъчи толкова съблазнително заливаха полетата, началото на гората, надъ която крѣжеше граблива птица. И колкото повече я слѣдеше, толкова по-силно и по-силно го обземаше чувството, което често го обземаше, когато той се вираше въ подобни случаи, че и той би могълъ да хвъркне, високо високо надъ земята въ задоволното небо.

Не го сдържаше вече вътрѣ; още минута и той слѣзе по стѣбата, навънъ, на поляната и той се спусна къмъ гората.

Каква сѣнчеста и влажна бѣше гората? Между широколистните върхове на буковитѣ и дъбовитѣ дървета весело играха утрешнитѣ лъчи и проникваха въ дълбоко покритата съ мъхъ земя. Венчко тихо наоколо: само сегизъ-тогизъ се чуваше шумъ подъ лекитѣ стѣпки на дивата коза, стрѣсната отъ подранилия носѣтителъ. Отъ време па време, между върховетѣ на дърветата се разнасѣше шумъ отъ листа, който излизаше отъ дълбочината на гората и замлъкваше въ далечината.

Нѣкога Лео не е идвалъ толкова рано въ гората и висчателната му душа напълно бѣше обзета отъ новата картина. Пръвъ път въ живота си той вкушваше чувството на

пълна свобода, но постепенно към това чувство което едвamtъщо бѣ вкусилъ почна да се присъединява печалната мисълъ, че е самъ, че нѣма никой на свѣта, съ който би могълъ да сподѣли щастieto си. Не ще дума, че Валтеръ го обича, както и той го обича отъ своя страна; Валтеръ е охота изслушва разказитѣ му за плановѣтъ на бѣдѣщето си, по това бѣ всичко. Но истинско разбиране на това, което го интересува, нѣмаше у Валтера. Колко често той го чувствуваше съ душевна горчивина! Още вчера, кога му разправяше за намѣренieto си съ време да стане миссионеръ въ далечни страни, Валтеръ бѣше почналъ да увѣрива, че той никога не би могълъ да напустне гората. Ами Силвия?—Устнитѣ на момчето призрачно се свиха, кога произнасяше високо името на братовчедката си: Тя бѣше го парѣкла: просѣкъ, тя, това гордѣливо, зло, диво същество. Той имаше добра паметъ и знаеше, че никога не ще я прости. Той—просѣкъ! Кога е той просилъ? Кога той е молилъ за парче хлѣбъ или друга дума, макаръ толкова нѣти презъ живота си да е бивалъ гладенъ за хлѣбъ и за обичъ. Но, чакай! Не отиваше ли той сега да се възползува отъ гостеприемството на горския? Дали да се върне назадъ въ усамотената си стая при котката, която още сутринтъта мякукаше отъ гладъ?

Колко изоставено се усѣти момчето! Колко изоставено и нещастно! Кѣдѣ се изгуби ароматическата хладина и хубостъта на утрото! Колко досажда тая слънчева свѣтлина. Колко странно и тъжовно шумульха листята по дърветата! Самъ, изоставенъ!

Така вървѣше той нѣколко часа все навтърѣ и навтърѣ безъ опредѣлена цѣль, до като най сѣтнѣ почна да върви подъ кичеритѣ на величественитѣ елхи, сухитѣ опаднали игли на които правихъ нѣтъ още по-затруднителенъ. На мѣсти вода пробиваше горния слой на земята и образуваше вадички. Шумътъ отъ вѣтъра мѣжду кловетѣ се съединяваше съ посиленъ и равномеренъ шумъ; той идѣше отъ горския потокъ, който лакатуваше низъ най долната терраса отъ преднитѣ възвишения, и вливаше доста изобилната си вода въ ближната рѣка, въ долината.

Лео трѣгна машинално къмъ тоя потокъ. Той не знаеше колко време се е изминало отъ какъ е влѣзалъ въ гората, но се осѣщаше обѣхтанъ, гладенъ и ожедиѣлъ. Шумътъ на

потока, който, както Лео знаеше протичаше не далечъ отъ къщата на горския и присичаше гората чакъ до ливадитѣ, можеше да му служи, като водителъ изъ мѣстността, липсваща отъ каква да е горска пътека.

Колкото шумътъ повече се усиляваше, толкова земята ставаше повече покрита съ камънаци, между които съ мъка вървѣше момчето. Изеднѣжъ, неосѣтно като се промъкна презъ гъститѣ дървета, той се намѣри право надъ водопада.

Изгледа бѣше величественъ. Водата падаше на голѣми скокове по една скалиста стѣла, тукъ на едно широко стѣпало разливане се тя гладко, по-нататъкъ, силно стѣснена между голѣми камънаци, повдигаше се тя на високи скокове и съ шумъ и плѣсъкъ пѣлливо се спущаше на долу съ непрекъснато, почти оглушително на такова близо разстояние, бухтене.

Никога Лео не бѣ идвалъ на това мѣсто макаръ и много пъти да е чувалъ за тоя водопадъ. Ако не бѣше огладнѣлъ и ожедниѣлъ, навѣрно тая картина би го възхитила; но сега силния шумъ, който още повече раздражаваше неговитѣ обтегнати нерви, му дотѣгваше. Той поиска да се пие, но брѣга, гдѣто стоеше той, бѣ толкова стрѣменъ, щото не му бѣше възможно да достигне водата. Той трѣгна нагорѣ по скалата и почна да минава ту надъ самата рѣка, ту, гдѣто мѣстото ставаше твърдѣ стрѣмно, той се връщаше изново къмъ гората, за да си пробие пътъ между гъститѣ дървета, пазъ възловититѣ корени, които като полилни крака овиваха покрититѣ съ мъхъ камъни. Нататъкъ брѣга се свиваше полегато къмъ рѣката.

Първобитни дървета забикаляха едно малко залпче, затрупано съ камъни, зарасло съ гъстъ мъхъ и исполински папратникови листа. Изъ камънацитѣ се ерѣщаха голѣми дупки, които въ ненадѣйна буря би могли да послужатъ за убѣжище на нѣколко души. Между това мѣсто и противоположния брѣгъ, който много полегато се свиваше на това мѣсто, рѣката образуваше малкъ басейнъ, на който прозрачната неподвижна повърхвица представляваше доста приятна противоположностъ съ шумния водопадъ. На долната страна басейнътъ се преграждаше отъ една скалиста стѣна, която бѣше главна причина да се набере водата и надъ която тя сега падаше отъ нѣколко стѣпки височината. Хладинката,

на това мѣсто, сѣнката отъ високитѣ дървета, равномерния не много силенъ шумъ на потока, невъзмутимата тишина и спокойствие—всичко хармонираше толкова чудно, щото Лео се осѣти като че подъ влияние на нѣкоя възшебна сила. Той се прострѣ между скалитѣ върху покритата съ мжхъ земя, подира глава си съ ръка, и се загледа на едѣа движущата се повърхность на басейна и на противоположния брѣгъ, гдѣто мило шетаха напѣти чайки-калугерички.

Въ тая самотия момчето се осѣти още по-изоставено, по не толкова нещастно както преди. Също и гладътъ, отъ какъ си бѣше утопилъ жаждата, не бѣше толкова остъръ. Силно, всеобщо отслабване, което обаче нѣмаше нищо мжчително въ себе си, цѣлъ го обгърна. Той се почувствува уморенъ, уморенъ до крайность. Искаше му се да заспи и никога да не се събуди. Кому ли той е нуженъ? Слѣдъ два-три дена може би ще си наумятъ да потърсятъ тѣлото му и ще се успокоятъ, ако го не намѣрятъ, като че ли нищо особено не се е случвало. Кой ли мисли за него?

А неговитѣ велики планове? Или тѣ сж били само мечти? Нима не ще види той далечнитѣ страни съ непознати хора, съ печувани растения и чудни животни? А напата—генерала на езунитѣ? Или това сж само дѣтнски желания на едно просѣче, умирающе отъ гладъ изнемощяло, затѣтено въ безпумната горска тишина.

Тия мисли пзмъчваха болния мозъкъ на момчето; но скоро къмъ тия съзнателни мисли почнаха да се присѣдиняватъ чудни съноподобни картини. Представи му се, че се намира верѣдъ прекрасни салони, съ мраморни стѣни, освѣтлени съ хиляди отражения отъ голѣми многосвѣщници, сѣдналъ до една голѣма маса, претрупана съ богати префинени ястията. Той не бѣ самъ; множество хора въ великолѣпни облѣкла, сѣдѣха около масата. Той не можеше да познае нито даже да различи лицата имъ съ исключение само на единъ младъ чловѣкъ, съ сини очи, съ втреченъ погледъ, съ високо блѣдно чело, сѣдналъ отъ лѣвата му страна, на когото венчки се кланѣха, който на никого не обръщаше внимание, освѣнъ на Лео и все пълвѣше пиятата му съ сладки тѣстени работи и овощи, до като я препълни най ситнѣ до краищата. Тогава младия чловѣкъ съ втречения погледъ почна надмѣнно да се смѣе, ненадѣйно взе да плѣска рж-

цѣтъ си и да вика; шъ, шъ! И салона, и трапезата, и ястие-тата и гоститѣ—всичко се изгуби изеднѣжъ.

А тамъ отерѣшилата страна на равния нѣсъчливъ брѣгъ стоеше Силвия. Цапането на ржцѣ се отнасяше къмъ чайкитѣ, които въ това време хвърчаха право надъ басейна.—Шъ, шъ! извика момчето като цапане съ ржцѣ и се смѣеше. Сетнѣ се приближи до брѣга на рѣката, надѣси се надъ водата и почна да се поклани на отражението си, което така също и се поклапяше.

Бърже ти си изу чоранитѣ и обущата, дигна кракътъ си и пагази водата, по изведнѣжъ отскочи назадъ и се отзова пакъ на сухия, топълъ нѣсъкъ. Но бисрлата вода, пронизана отъ слънчеви лъчи я блязаше твърдѣ много. Ахъ поне еднѣжъ да се окъпи сама въ отежтветието на деля си! Отъ кога и се искаше това нѣщо! Сега му е времето, толкова повече, че другъ пакъ нѣ да ли ще намѣри по благоприятенъ случай. Та и кой ли ще я види въ това усамотено мѣсто?

Сири се и се услуща. Една гургулица прехвъркна и кацна на близо лѣто пепусна призивния си викъ. Силвия тежко дишеше. Тихо.... на вредъ тихо и дѣтето почна бърже да се съблича.

Като дойде на себе си малко Тео полегичка се исправи на колѣнитѣ си и съзрѣ Силвия. Първата му мисълъ бѣ да се скрие още по-навѣтрѣ между скалитѣ, сетнѣ се оплаши да не подигне шумъ, па освѣнъ това едно особено любовнитетство, което приля всичката кръвъ къмъ сърдцето му, го задържа. Отъ първо то бѣ Силвия, надменната умразна Силвия, по отностѣ предишната Силвия се изгуби,—стори му се че вижда едно съвършено друго, неземно същество, на което окръглениитѣ бѣли форми, до половинна потонени въ вода, блѣскахъ подъ слънчевитѣ лъчи, което нѣскаше съ ржцѣтъ си по водата, и я пилѣе на бисърни капчици по къдритѣ на дългата си коса.

Момчето остана поразено. Съ него се върнеше нѣщо което до тогава не е бивало. То не можеше да отдѣли погледа си отъ милото видѣние, макаръ единъ вътрѣшенъ гласъ и да му казваше, че всѣки новъ погледъ, хвърленъ на това видѣние, е престѣпление. Главата му се зашемети, ушитѣ му писнаха, дишането се затрудни, претъмня му на очитѣ. Като презъ

булю вижда то сега привлѣвателната фигура, мислитѣ му се побъркватъ, то се гърби съ сѣния сила. Голата му глава се удари силно о скалата, гдѣто бѣше коленичило и безъ да испусне нито единъ звукъ, се повали на пѣшния мѣхъ.

ГЛАВА ПЕТА.

Като се събуди, той видѣ мургавото лице на чича си надникнало надъ него.

Щомъ се върна отъ замъка, горекия незабавно тръгна за Фелдхеймъ, за да говори съ брата си. Тамъ, за зѣла честъ, той се научи отъ единъ селенинъ, който работѣше на полето, че доктора още отъ призори съ една дълга тояга въ ръка и червено вързочче подъ мишницата излѣзатъ отъ селото. Околнитѣ селени наричаха Антоша докторъ, защото той постоянно варѣше въ химическата си готварница разни билки и даже си въображаваше, че между другитѣ екзотичности билъ изнамѣрилъ и жизнения елексиръ. За Лео никой нищо не можеше да каже. „Момчето е сѣща дива котка, казваше една стара жена, тѣхна съседка; — щомъ се мръкне — виждь го, че се измѣняло изъ кѣщи; отъ десетъ години живѣи на сръбца нмъ и до днешенъ день не съмъ му виждала даже лицето.“ Горекия не се обезпокои, като намѣри кѣщата заключена, и никой не отговори на хлопанieto му. Лео навѣрно, споредъ условнето, е отишеть вече у тѣхъ.

Слѣдъ това Фрицъ Гутманъ, за по-бързо да се върне въ кѣщи, тръгна изъ сѣщата горска пѣтечка, но която отпърво вървѣше Лео, и отъ която се бѣ отбилъ въ по-нататъшното си скитанне изъ гората.

Пѣтечката водѣше направо къмъ единъ мостъ, направенъ отъ двѣ греди, съ слаби пармакѣци отъ страни. Тоя мостъ надъ потока, два раскрача вѣщо по-долу отъ водопадитѣ, водѣше къмъ една много хубава полянка, отгдѣто, за да се стигне до кѣщата на горекия, трѣбваше да се погърви изъ една малка горица.

Когато Фрицъ Гутманъ се доближи до моста, хрумна му мисль, че отдавна не е ходилъ при водопадитѣ. А пъкъ толкова въспоминания бѣха възбудили тѣ въ него съ шума

си тая сутринъ, кога утвиваше въ замъка! Силно му се поиска да види покритата съ мъхъ пенцера, въ която той бѣ скрилъ госпожицата и младия си болѣтъ господаръ. Той закривнѣ на дѣсно и почна да се катери по брѣга на рѣката. Кога приближаваше басейна, нѣщо бѣло му се мѣрна измежду дърветата отъ сръбния брѣгъ. Явлението бѣ толкова кратко-временно, щото даже острото зрѣние на горекня не можа да схване, какво нѣщо е било това. Той сѣдна върху единъ камъкъ до басейна, тури пушката между колѣнетъ си, наведе главата си, подирѣ я съ ржцѣ и се замисли дълбоко.

Подобно на мелодия, отъ която единъжъ трогнатъ човѣкъ не може да се отрече, почнаха да го преслѣдватъ картини отъ минали времена. Презъ дългия си разговоръ съ барона, нему се струваше да слуша крѣхкия гласъ на младитѣ години, — а сетиѣ, когато разговора се продължи въ замъка, когато госпожица Шарлота произнесе два нѣти „любезниѣ господине Гутмане“, стори му се да чува гласъ отъ преди тридесетъ години. На туй мѣсто, на тия камъни седѣше той презъ страшната нощъ, когато Шарлотта се доближи до него и му каза: „Не ме оставий жива да падна въ тѣхнитѣ ржцѣ! Общай ми се!“ И той ѝ се обѣща. Това бѣ първий и послѣденъ нѣтъ презъ живота му, когато ти го нарѣче „ти“ въ минутата, която ти въ вѣщението си считаше за послѣдния. Та и да е била ти послѣдния, за него и нея, не нѣше ли да умрѣ той съ съзнанието, че е любимъ отъ Шарлотта? Не нѣше ли да умрѣ съ нея? Може ли послѣдующия му животъ да се сравни съ това мигновено блаженство?

Така сѣдѣше горекня съ пушка между колѣтъ и подирѣ на глава съ ржцѣ и все мислѣше и мислѣше. А върховетѣ на дърветата надъ него сѣкашъ че си шумѣха за минали, забравени дѣяния; плѣсака на водата, долу подъ браката му, разказваше за пролѣтъта, за младостта и за слънчевия блѣсъкъ — отъ преди тридесетъ години време.

Невадѣйно, горекня трѣпна и се събуди отъ мечтателното си състояние. Звукъ подобенъ на стонъ, на умирающъ, се косна до слуха му. Още единъжъ по силно, по-ясно се раздаде жалостния звукъ. Бързо се спусна тай между гъститѣ напортици къмъ мѣстото, отъ гдѣто идѣше стонътъ и съгледа братовия си синъ съ разсързавено чело, приличенъ на мъртъвъ или на умирающъ.

Сърдцето на горекния богазнено се сви предъ тая ужасна картина. Но старото многоиспитано мъжество не донущаше безплоденъ ужасъ. И когато горекния съ вода отъ рѣката изми челото му и очитѣ отъ кръвта, той дълбоко въздъхна и нѣщо като усмивка мина по почергѣлото му отъ слънцето лице. Раната не бѣ смъртоносна, но доста дълбока, придружена отъ значително кръвотечение, отъ което и послѣдва примиранието. Обаче, доста време се измина до като горекния свѣти момчето, което все още оставаше въ полусъзнателно състояние.

Благоразумния Фрицъ не затрупа изведнѣжъ съ досадителни распитвания обезсиления си приплѣдѣлъ племянникъ. Той го накара да пийне малко вода отъ бѣлицата му, да хапне малко хлѣбъ, който винаги носѣше въ ловийската си чанта и слѣдъ това презъ най-късѣ нѣтъ го заведе въ къщата си, гдѣто бѣли Малхенъ съ петърѣвѣне и страхъ, да не би нѣкакъ да се развали любимото му ястие, очакваше твърдѣ закѣсенѣлото завръщанне на брата си.

Блѣдното лице и окървавеното чело на Лео, възбудиха удивление у горекния, който знаеше да го успокои съ обикновеността си благоразумие. Отъ прекъсвания расказъ на Лео, изъ нѣтъ, той повѣрва че момчето се било изгубило въ гората и отъ гладъ и изнемогностъ най-сетѣ паднало. Естествено, че това повѣрваха и другитѣ домашни. Силния безпокойно се попамръщи, като се научи, че Лео билъ намѣренъ отъ баща ѝ при водопадѣтъ. Но тъй като въ общия занесъ никой не обръщаше на нея внимание, а дългата ѝ коса бѣ псѣхнала още преди да стигне домъ си, то безпокойството ѝ скоро премина. Освѣнъ това на другия день никой вече не спомена за нещастната случка съ Лео. Особено горекния занимаваха други грижи. Завръщаннето на брата му отъ града, непростително се забави. Живата фантазия на честния Фрицъ почна да рисува всевъзможни нещастия, които би могли да постигнатъ болничавия старецъ, отдавна отученъ отъ беззаконни градеки животъ, и вечерята на другия день той вече се тъкмѣше да вирига и да трѣгне съ чирака си въ града, когато ненадѣйно на портата се показа Антошъ, цѣлъ покрѣтъ съ прахъ обѣтанъ, съ зачервено лице, посредъ което като привидѣние стърчеше блѣдния му носъ. И както се виждаше не само тѣлесна изнемо-

целостъ изразяване смутеното му мрачно лице. Горекни изведиждъ се осѣти, че подозренията му се оправдаха и Антонъ не сполучилъ съ ходението си въ града.

Господинъ Фонъ-Хей, който негълявяше длъжността ландратъ, посрѣщна Антона твърдѣ не добръ. Не ще съмнѣние, че господинъ Фонъ-Хей неказа ѣжкалене, че вижда толкова старъ човѣкъ, съ такова солидно образование, въ подобно плачевно състояние, обаче притури, че правителството повече отъ другъ пътъ има причини да назначава на общинска служба хора, на които напълно може да се довъри. Освѣнъ туй, въ подобни случаи, правителството има право само да утвърждава, а не да избира: избирателното право, както е известно и на просителя, принадлежи на общината или, по-точно казано, на барона Фонъ-Гуххеймъ. Надѣва ли се той, че барона ще да гласува за него? Когато Антонъ, съ пълна вѣра въ успѣха на братовото си ходатайство, смѣтна за възможно да отговори утвърдително, ландратътъ посви раменъ и се почуди, за гдѣто баронътъ не е удостоилъ съ избора си човѣкъ по-младъ и съ по-прѣпени сили. Може ли просители да представи едно медицинско свидѣтелство за здравословието си състояние? Тогава Антонъ, за да свърши работата си по-скоро, отиде при единъ неговъ познатъ окръженъ докторъ, който внимателно го пригледа.

Когато Антонъ стигна до това мѣсто на разказа си, той ненадѣйно млъкна, наведе глава и мрачно се замисли. После той продължи.

— Вечико е свършено за менъ, Фрице. Азъ ще пострадамъ още нѣкое време, но, по мнѣнието на доктора, скоро може вечико това и да се свърши. А че и слава Богу! Пациентъ съмъ на живота, и да знамъ само, че за Лео не ще бѣде позлѣ безъ мене, то бихъ желалъ да умра днесъ, нежелн утрѣ.

Отдавна горекни се безпокоение за живота на брата си, обаче твърдѣ тежко му стана, като чу ежжитѣ подозрѣния отъ самия болний. Любицето му сърдце силно се въспротиви. Той не искаше и да чуе за смъртъ; вечики Гутмаловци сж били дълголѣтни: баща имъ е живѣлъ осемдесетъ години, дѣдо имъ даже осемдесетъ и петъ, майка имъ, както и баба имъ сж се ползували съ дълголѣтенъ животъ. Наистина, Антонъ не е билъ такъвъ здравенѣкъ, както другитѣ членове на семейството, по това още нищо не доказва; по нѣкога

слабитъ хора живѣятъ по-дълго време отъ здравитъ. Всичко ще потръгне добръ, само Антоанъ да се успокои душевно и най-вече да се откаже отъ мисълта да издържа самъ своя Лео. Като забѣлѣзва, че чувствителнитъ думи направиха впечатление на брата му, горекния почна да разказва за намѣрението на барона. Той изброи на Антоана, всичкитъ преимущества, които можеше да извлѣче Лео отъ подобно възпитание и обясни, че голѣмъ грѣхъ ще е предъ дѣцата имъ, ако тѣ не се съгласятъ на това великодушно предложение на барона, който винаги е билъ благодѣтелъ на Гутмановото семейство.

Съ вътрѣшно безпокойствие, да не би да срѣдне отъ Антоана рѣшителенъ отказъ, горекния говорѣше, до колкото бѣ способенъ, по-живо и по-убѣдително. Толкова му стана по-драго, когато послѣдния безъ дири отъ обикновенната си докучливостъ, незабавно се съгласи съ плана му.

Като виждане брата си въ такова благоприятно настроение, горекния се рѣши да му некаже и второто си желание. Момчетата имъ презъ тия два дена толкова се бѣха научили единъ на другъ, щото истинска радостъ би била за двамата, ако ги не раздѣлятъ сега, а ги оставятъ да живѣятъ наедно, толкова повече, че за напредъ въ пансиона на доктора Урбана, ще живѣятъ въ по-тѣсна дружба.

Краснорѣчието на горекния тази вечеръ печетѣше побѣда слѣдъ побѣда. И това предложение Антоанъ го намѣри приемливо, забѣлѣзваше се даже у него пѣкакво желание по-скоро да стовари отъ себѣ си всега по-нататѣшна отговорностъ относително бѣдливостта на сина си.

Но слѣдъ малко го обве старото безпокойствие. Понека му се незабавно да си иде. На сина едвамъ можаха да го задържатъ на вечера, въ време на която той едвамъ се докосна до ястията. Но щомъ се нахраниха, при пълна мѣсечина, той се опити самъ къмъ Фелдхеймъ, като отхвърли предложението на горекния, както и на сина си да го придружатъ изъ нѣтъ.

И така Лео се посели въ къщата на чича си. Гrijливостта, съ която буля Малхенъ нескърпяване и почитване сиромашкия му гардеробъ, показване до колко ѝ бѣ присърдце братовото желание да гледа на Лео, като на пълноправенъ членъ отъ семейството.

Презъ послѣднитѣ дни буля Малхенъ бѣ претърпѣла толкова разнообразни душевни външенія, щото даже не ѝ оставаше време да поработи и да поплаче, на което си имаше законни причини. Близката смъртъ на кметия Антоанъ, безпричинната упоритостъ на Фрица, който продължаваше да сии при отворени прозорци, макаръ че днитѣ явно ставаха по-хладни и по-хладни, положението на горкия Лео, който скоро трѣбваше да остане сираче, също и грижата за останалитѣ двѣ дѣца, които би могли да останатъ сами, въ случай че баща имъ продължава все така да занемарва здравето си, — тия грижи и страхове бѣха въ сила да расклатятъ и по-леко сърдце отъ това на добрата жена. Но и това не бѣ всичко. По-голяма още тѣга ѝ причини новото рѣшеніе относително бѣднѣжността на Валтера. Защо, за Бога, слѣдъ време Валтеръ да не стане като баща си и дѣда си, честенъ богобоязливъ и искусенъ горекій? Справедливо и честно ли е да отбива човѣкъ нѣкого отъ предначертания отъ самага Господа нѣтъ, и да го вкарва въ другъ, за който никой не може да каже на какъ ще накара? Какво друго спечелиха двѣтѣ сестри Гутманъ съ побѣгването си отъ зелената, прохладна гора въ градъ прахенъ и задушливъ, бѣшенъ нещастіе, тѣга и твърдъ съмнителна полза? Не бѣше ли Антоанъ при всичкитѣ си способности нещастенъ човѣкъ? И бѣ ли Сарината съвѣсть толкова чиста, каквато тя ѝ желаше да бѣде въ вечерната си молитва къмъ Бога? Та да ли се молѣше Сара сега? Въ послѣдното Малхенъ сериозно се съмняваше, и като предполагаше, че сестра ѝ се пуждае, тя никога не забравяше да спомене името ѝ въ молитвитѣ си. И сега любимаца ѝ, идола, нейния Валтеръ, ще тръгне по същия еждоносенъ нѣтъ, за да окаля чистата душа съ кала на обществото, да пресилва здравата си глава съ всевъзможни умственни напругения!... Учението никога не е било за него лесно, както напимѣръ за Силвия, която изведнажъ запомни прочетеното, или както за Лео, който бѣ съвѣзмъ друго момче, и който не можеше даже и да се сравнява съ другитѣ.

Но да рѣчемъ, като изучи богословието, Валтеръ ще стане проповѣдникъ, възвѣстителъ на Евангелието; обаче все пакъ остава мъчителния въпросъ: кой ще замѣсти Фрица, кога го настѣгне старостъ или смъртъ? Буля Малхенъ трѣбваше

да си каже: чуждъ, непознатъ човѣкъ ще дойде на мѣстото му, да зановѣдва и да се распоредва изъ мѣста толкова пълни за нея съ въспоминания, съ духове на любимитѣ умрѣли, отдавна преселени въ вѣчността. А ти, родена тукъ, гдѣто се е надѣвала и да умрѣ, ще бѣде принудена да прекрачи чуждъ прагъ, да стоиш краката си при чуждо огнище и да ненусне послѣдното си диханне въ стая, стѣнитѣ на която ще я гледатъ като на чужда, непозната.

Тия тѣжовни мисли преслѣдваха денемъ и нощемъ добрата жена и даже на сънъ и се явяха подъ тая или оная форма; и никога, съблгнъ, кжницата имъ не е била толкова мила, както сега, когато тя мислено се прощава на нея.

Весела кжница на единъ катъ съ широка стрѣха. Прозорцитѣ, по три отъ всѣка страна на вратата, изглеждаха раскривени и на непосвѣтениия можаха да се покажатъ мъчно, и даже съвѣтъ неразтворими. По нѣкъ затуй, колко прозрачни бѣха стѣклата нѣкъ, колко бѣли пердетата! Право надъ вратата се издигаше една станчка съ голѣмъ рогъ отъ сѣрна на върха си, съ два прозорци, предъ които голѣмъ боядисанъ съ зелено балконъ, презъ цѣло лѣто биваше покритъ съ прекрасни цвѣти въ голѣми цвѣтници. Тая станчка откогѣ бѣ жилище на буля Малхенъ. Ти се гордѣеше съ тоя балконъ, който съблгнъ никога не е бивалъ претрупанъ съ цвѣти, както тая есенъ. Ти неволно хвърляше погледъ на него, кога минаване полянката между кжцата и гората. Колко богата съ въспоминания бѣ тая полянка за нея: тукъ ти на мръкнало, кога звѣздицитѣ весело заблѣцкуваха на небето, предъ очитѣ на родителитѣ идѣда си, портретътъ на когото висѣше въ кжци надъ камането, играеше въ нѣжното си дѣтнество на игри, сладостта и полутайнственния смисълъ на които, надали може да разумѣ студеното сѣрдце на възрастния човѣкъ. Тукъ именно, на това страшно мѣсто стоеше Фрицъ презъ страшията нощъ, когаго французитѣ го бѣха извѣкли изъ кжци. Презъ това мѣсто е вървѣла ти слѣдъ три умрѣла, на дѣда си, бащи си и майка си, когаго ги занасѣха къмъ Тухеймскитѣ гробница. Тукъ ти е посрѣщала булката на Фрица, дъщеря на горекния отъ съседното село Шварценбахъ — прелестна, съ блѣдно лице млада жена, винаги болничка, която наскоро и се помина, слѣдъ като подари живота на двѣ дѣца. Отъ тогава на буля Малхенъ се повърнаха пре-

длиннитѣ права, и заедно съ тѣхъ отгорѣ и остана новата велика и свѣщенна грижа—отгледването на бѣднитѣ сирачета, толкова рано останали безъ майка.

Отъ тогата за добрата, трудолюбива, готова на самопожертвувание жена, се отвори широко поле за дѣятелностъ. Свободно можеше ти сега да се измѣчва по цѣли дни надъ работата, да не заспива по цѣли нощи, да въведа радости и скърби и да ги погрѣбва дълбоко въ честното си, любящо сърдце. Но какъ заплахаха за неуморимитѣ ѝ грижи дѣцата? Дали имаше на свѣта за нея друго момче като добродушния, честния, скромния Валтеръ съ кроткия си погледъ на синитѣ очи? Но Силвия! Добрата женица винаги дълбоко се замисловаше щомъ се помѣчваше да си обясни характера на това момиче. Често, струваше ѝ се, че ключа отъ тайната е намѣренъ, но още по-често ти тѣжовно клатѣше глава съ съзнание, че е още по-далечъ отъ истината нежели другъ път.

Но буля Малхенъ имаше още единъ въешитанингъ, на когото грижитѣ ѝ нанестина нѣмаха никакво дѣйствие. Тя не можеше да се отрече отъ мисълта, че мрачното дѣте подобно баща си е осъдено на нещастие. Стигаха ѝ само тъмнитѣ му очи, прилични на ония на майка му, дѣцери на родители—чергаре, преселени въ времето на стария Фрицъ (Фридриха Великий), за да я накаратъ да се замисли. Буля Малхенъ не знаеше още човѣкъ честитъ съ черни или тъмни очи. Хартвингъ, младия кралевски горски, който бѣ се самоубилъ нѣщо преди двадесетъ години въ Несселбургъ, имаше също необикновено черни очи. Добрата жена често се насъзвиваше, кога виждаше тъмнитѣ очи на Лео безцѣлно устрѣмени въ пространството съ неопредѣлена беззвучна тѣга. Дали въ тия минути момчето не четѣше въ книгата на бѣдщността си? Нѣколко нѣти тя вземаше книги въ ржцѣ за да узнае най-естивъ, като какво очаква или заплашва за въ бѣдщце момчето, но винаги единъ таенъ ужасъ я спираше да донеска до край и да види рѣшителния отговоръ.

ГЛАВА ШЕСТА

Обаче, тия дни бѣха най-честити презъ живота на Лео. Избавенъ отъ досадителното общество на болничавия, езоправенъ старецъ, който безъ да съзнава самъ и безъ да иска,

тиранически го измъчване; отърванъ отъ начина на живѣenne, който бѣ почналъ вече да подкопава силното му здравие, той осѣщаше тихата радостъ въ кѣщата на горекия да се промѣква и въ младата му душа. Съ ослабването на опънатитѣ отъ баща му душевни сили, почваха да излизатъ на явѣ и свѣтлитѣ страни на натурата му. Тая промѣна приличаше на хубавото, благотворно време слѣдъ дълтъ периодъ на пестърима жегѣ, която преди не сѣ могли да расхладятъ и най-продължителни и страшни бури.

Въ това хубаво време, въ началото на есеньта кѣщата на горекия представляваше най-очарователно мѣсто. Даже въ рая, надали е имало по-сияйно слънце, по-чисто ясно — еснѣ небе. Старитѣ букове и дъбове, които заобикаляха полянката до кѣщата, стояха тържественно спокойно, като че ли распростени вече съ слънчевитѣ лѣчи, толкова весело играющи изъ потъмнѣлата зеленина и покорно очакваха зимата, която ще отнеме примината имъ ще смръзи живота. Въ градинката задъ кѣщата още се виждаха нацвѣтѣли гергвини и нѣколко тридафилѣ, по бѣлитѣ жици изъ въздуха свидѣтелствуваха, че минало се е вече времето за цвѣтя. По въ ежното време, весело почнаха да лѣцятъ озрѣлитѣ ябълки изъ пожелѣлитѣ лѣстѣ, и все по-тъмни и по-тъмни почнаха да ставатъ гроздетѣ на широколиственитѣ лози, които заобикаляха южната стѣна на кѣщата и съ върховетѣ си достигаха чакъ до стрѣхата.

Тия и други още бѣлѣзи на есеньта въ тая самотия се осѣщаха нѣкакъ особно ясно и будѣха поетическата душа на момчето изказани ту въ жъни, ту въ весели, спокойно — ясни, ту въ безредно — дивни палѣви. Особенно вечеръ, когато говора на природата ставаше по ясенъ за възбуденната му душа, той се осѣщаше обвзетъ съ особено боженопокойствие. Глухия шумъ отъ наданнето на плода, шепненето на пощия вътрецъ изъ освѣтленитѣ отъ бѣлитѣ лѣчи на мѣсечината лѣстѣ, отдалечения видъ на жеравитѣ горѣ въ небесната височина, венчѣно се сливане за .Лео въ една чудна мелодия, която той не намираше думи да некаже. Валтеръ, който сиѣше въ една стая съ .Лео, често оставаше очуденъ, като съглеждаше на сутринята, чистата отъ вечеръ хартия неподраскана съ стихове, които на довѣрчивото момче се виждаха за най-велики произведения на човѣческото въображение. Валтеръ

пѣмаше намѣрение да пише стихове; непонятно му бѣше какъ се тѣ съставляватъ, и отъ гдѣ Лео намира тия чудни и гармонически съзвучия. Валтеръ се осѣщаваше глупавъ, когато виждаше талантливия си другаръ, легко гато на него, да съчинява стихове, а още повече кога не разбираше написаното му даже и слѣдъ нѣколко пѣти четение. Обаче никога завистъ не се вмѣщаваше въ сърдце му, а още повече съмишлене въ гениалността на братовчеда си; никога въ ума му не се явяваше въпроса; дали, наистина, тия неразбрани за него думи съдържаха нѣкакво понятие? Лео бѣ за него примѣръ, нѣтеведна звѣзда, идеалъ. Да напише нѣщо подобно на туй което писаше Лео, той го смѣташе за толкова възможно, както и да се дигне и да хвъркне заедно съ щъркелитѣ и жеравитѣ къмъ Африка.

Така се затѣгнаше приятелството между двѣтъ момчета, което поне отъ страна на Валтера се отличаваеше съ некрепенностъ и ентузиазмъ, и което представляваше явна противоположностъ на отношенията между Лео и Силвия.

Отъ какъ Лео се настани въ къщата на горския въ тия отношения се забѣлѣзваше голѣма промѣна. Ако преди Лео гледаше на по-малката отъ него Силвия, като на съществу по-долно отъ себе си, и се отнасяше къмъ нея съгласно това си мнѣние, сега той като че ли се смущаваше въ нейно присѣствие. Той не ѝ отвърщаше вече ядовито и високомерно, както правѣше това преди при веѣки сегоденъ случай, но посрѣщаше необяснимитѣ ѝ, често непростителни постѣпки, даже когато тѣ явно биваха отправени къмъ него, като чловѣкъ, устата на когото свързва уважение. Това промѣнене въ относитѣ му толкова се хвърляше въ очи, щото всички го забѣлѣзаха, както и самата Силвия, която ежщо не последна забѣлѣза това. Но за чудо, на нея която другъ пѣтъ лесно се споразумѣваше, кротостта на Лео, като че ли не правѣше никакво впечатление. Тя се показваше, като че ли още вчера толкова силно докачена отъ Лео, щото никакво покаяние не бѣ въ състояние да я одобрятъ съ него. Разбира се, че буля Малхенъ винаги ѝ съвѣтваше да се отнася по-приятелски. Упоритото момиче не искаше да чуе и дума за сдружаванне. „Какво търси той тука? Какво прави тука? викаше тя ядосано; затуй ли трѣбва да съмъ добра къмъ него, за да ме неуба отъ сутринъ до

вечеръ? Какво да прави, че не мога да търпя това умразно циганче? Само да не му вѣрвамъ лелію, като го гледашъ тъй кротъкъ и добъръ. Той венцица ни презира, защото знае малко .Латински и да пиева стихове, както казва Валтеръ. .Латински! Стихове! Като че не мога и азъ да ги направя само да попекамъ“ и дѣтето свиване презрительно устнитѣ си и издигане самодоволно главата си съ дългитѣ къдри.

Съ тая умраза, която Силвия, като че ли нарочно искаване предъ венцики, малко се съгласуваха голѣмитѣ усилия, които тя правѣше за да се сравни съ умствениото развитие на умразното момче. Тя се мъчеше да си набави книги, отъ които той черпѣше познанията си за чуждитѣ страни и народи. Тя научи стотина френски думи само и само да има нѣкакво преимущество надъ него. Тя се унизи даже до просба да ѝ предава .Латински, и когато той изяви готовностъ, тя слѣдѣше съ такова напрегнато внимание придаването му, щото въ най-кратко време усвои началнитѣ основи на языка. Но и тия съвмѣстни уроци не бѣха въ сила да смекчатъ отношението ѝ къмъ братовчедъ. Начумерено, малко смутено посрѣщаша ти съгласието му да се труди за нея, безъ дума или знакъ на благодарностъ. „Нима не може той да ме научи ако иска — той трѣбва да се радва, че азъ се оставямъ на него да ме учи“, казваше тя упорито, когато бѣли Малхевъ и мѣреше за странната ѝ неблагодарностъ. „Ти завиждашъ на .Лео, казваше ѝ Валтеръ, много ти се иска да знаешъ колкото него, и да запомнишъ лесно като него, сто гдѣ е работата.“ — „Кога порасна като .Лео, азъ ще зная колкото него, отговарѣше Силвия, а що се отнася до запомнянето, то въпросъ е още кой по-лесно запомня, той или азъ. Сжщо и баща ѝ, когато сериозно безпокоеше необяснимото ѝ поведѣние, отъ своя страна сжщо и придумваше. Той ѝ говорѣше, че който нарушава дългътъ на гостоприемството, той тежко сгрѣшава, че ний трѣбва да обичаме ближния си както себе си, че безпомощния човѣкъ, както и .Лео, е сжщо нашъ ближний и се нуждае отъ нашата помощ. Само едно ливевание на любовъ къмъ единъ нещастникъ е причината на грѣха на Агасфера, който и въ гроба не можа да си намѣри спокойствие.

— Колко това прилича на .Лео, прикъсна Силвия баща си, нещастника, когато испъди Агасферъ бѣ Христосъ, а .Лео

ещо се въображава за Спасителъ. — Какъ ти идатъ на умъ подобни глупости, момиче, отвърна горекня. „Азъ знамъ, какво приказвамъ,“ произнесе момичето.

Честния горекня мълкна съвършено смутенъ и побърза да съобщи на буля Малхенъ удивителнитѣ думи на дѣтето. „Какво да сторя, каза той, момичето е като млада, тънка елха, която може да се причупи, но не да се претъне.

Буля Малхенъ поклати глава. „Отъ Бога е наредено, щото дърветата да не достигатъ до небесата, продума тя, та дано Господъ се смилн и запази и нашето дѣте отъ високомерие и грѣхъ. Но Фрице, отъ туй отговорността ни не се намалива, и показането за нашата немарливостъ не ще бѣде по-малко“.

Горекня отъ дългоремененъ онитъ се сѣднеше на вѣждѣ водять прикаскитѣ на сестра му; другъ нѣтъ той сърдито би прекъсвалъ разговора, обаче сега си помисли, че е дълженъ да изслуша бѣдѣщото наказание, което му се предричаше.

Безъ да се скъпи на думи, съ изобилни съззи рисуване Малхенъ слѣдетвията отъ лошото влияние на безвѣрнето на брата ѝ, което може да подѣйствиува и на дѣцата. Тя напираше, че богобоязливостта е источникъ на всички чловѣчески добродѣтели, че дѣца не възнатали въ страхъ Божий съ като слухови семена, които лѣтятъ по въздуха и които по всѣка вѣроятностъ падатъ въ вода или на лоша почва. Тя му говорѣше за заразителността на лошия примѣръ, а може ли да се наръче добъръ примѣръ на баща имъ, който отъ толкова години не е стѣпвалъ нито единъжъ въ църква, който отъ двадесетъ години, т. е. отъ самата си свадба не се е доближавалъ до престола Господень?

Горекня изобщо не можеше да търни съззи, особено, когато отъ него зависѣше да ги прекъсне. Освѣгъ това, упоритостта и жестокосърдието на Силвия не малко бѣха го уназили, и честната му душа се помрачи съ призрака на нравствена отговорностъ, която кой знае защо, той стовари на себе си. И така той съ страхливо съгласие отговори на предложението на Малхенъ, въ слѣдующата педѣли да отидатъ всички наедно въ черква.

„Не само да приговява на себе си живѣе човѣкъ на свѣта, казваше си горекня, когато четвъртъ часъ по-късно съ пушка

на рамо правеше заобиколката си изъ гората. Никой не може да живѣе само за себе си; другитѣ трѣбватъ да живѣятъ за насъ, както и ний трѣбова отъ своя страна да живѣемъ за другитѣ, за дѣцата си, които пъкъ ще живѣятъ за свонтѣ и така вѣчно. Иначе човѣчеството не би съществуващо, което само отъ себе си слѣдва, както и въ гората. Тука всѣко дърво прикрива друго, за да не го повреди порой ежщо дъждовнитѣ валини, и стъгчевитѣ лъчи да падатъ еднакво на всички. За туй именно е толкова хубава гората, защото всички се подчиняватъ на единъ общъ законъ, за това шума на вѣтъра тука е тъй могъщъ, затуй стъгчето тука свѣти двойно по-заслѣбно“.

Горекня продължаваше по-нататкъ тия мисли, и слѣдъ малко се обѣти изново примиренъ съ Бога си. „Наистина, Малхенъ има права, довърши той размисленията си. Не всички мислятъ еднакво, и нѣмамъ право да принуждавамъ дѣцата ми да мислятъ както азъ мисля. Затова не трѣбова да заплашваме нѣти, който отъ толкова години е слѣдвалъ безбройното човѣчество, и който, безъ съмнѣние, често е докарвалъ къмъ цѣлята. Когато вѣкой иска да мине презъ гората, азъ не му показвамъ малкитѣ пѣтечки, извѣстни само на мене, но голѣмия, кжени пѣтъ, който не може лесно да се забърка.

ГЛАВА СЕДМА.

Въ близката недѣля, чудна есенна сутринъ семейството на горекня отиваше за черква въ Тухеймъ. До половина пѣти, който минаваше презъ гората бѣ ежций, който водѣше и къмъ замъка. Златнитѣ стъгчеви лъчи играяха по клоноветѣ, които тихо се полюлюваха отъ вежния вѣтрець. Едно безконеченъ миръ, едно сладостно блаженно спокойствие вѣше отъ пожълтѣлитѣ листи и понападалата влажна зеленина, която тугъ тамъ на гъсто покриваше земята. Отъ време на време мелодично се раздаваха отдѣлни, призивни викове, на приселницитѣ—птици, които високо плуваха подъ безоблачно ясно небе. На една голѣма поляна на край гората стоиха двѣ сърни, които безъ страхъ, съ любопитство отъ далечъ разглеждаха мирнитѣ пѣтници.

Съ равномѣрни, бавни крачки, замислено вървѣше горекня.

Върху му бѣ най хубавия му зеленъ мундиръ, съ кѣса тѣлия и съ тѣсни ржкани, споредъ както го изнекъваше послѣдната мода. Празничната шапка на глава му, като че ли бѣ скрое-на по примѣра на ландверекитѣ (онѣлченекитѣ) шапки въ военно време. Яката му бѣ привързана съ черна копринена връзка, съ бѣла жилетка до долу залопчена и желтеникави панталони, изъ подъ които се подаваха сини чепици. Злитѣ изици утвърждаваха, че тия си чепици той туряше за да изгледва крака му по красивъ, макаръ че формата на самитѣ бундури оставаше да се желае по-хубаво.

Както и да е, по Фрицъ Гутманъ бѣ снаженъ мжжъ и всѣки, който го виждаше, върваше, че въ младостта си е билъ пръвъ въ игритѣ и по хората, и съ доста хубавото си лице е билъ несъмненъ любимецъ на дамитѣ, макаръ че и не можеше да се нарѣче въ пълна смисълъ красивъ човѣкъ. Въ очитѣ не сестра си Малхенъ, той нищо не бѣ изгубилъ отъ предпшнитѣ си качества, както и тая сутринъ, когато го оглѣд-ваше на тръгване, той сжщо и се виждаше паштно красивъ мжжъ. Съ най чистото наслаждение, достъпно за едно сърдце, тя гледаше снажната му фигура и вътрѣшно се молѣше на Бога, щото и дѣтѣ дѣца, които лървѣха отъ странитѣ и, да станатъ съ време сжщо такива снажни и силни, а осо-бенно честни и добри както него.

До нея вървеше Силвия. Синитѣ ѝ очи, които другъ пжтъ толкова дързостно гледаха на около си, бѣха устремени на долу. На тръгване, буля Малхенъ не забрави да ѝ прочете наставление: поне недѣлата да не осквернява съ безсърдечне-то и грубостта си. А пъкъ като е празниченъ день, и вре-мето бѣ тъй хубаво, и сърдцето на Силвия предъ видъ пред-стоищата расходка и отъ ударитѣ на камбаната, които се раздаваха въ чистия въздухъ и идѣха отъ Туххеймъ бѣ поу-мекнало и въ по дружелюбно настроение, то думитѣ на доб-рата жена не останаха безъ дѣйствие. Пжтъ прѣзъ баиря, гдѣто се намираше замъка, закривяване на дѣсно и презъ една долина водеше на право къмъ селото. За не малкъ ужасъ на буля Малхенъ, тѣ стигнаха тъкмо, когато слѣдъ свършека на първата пѣсенъ, предъ началото на проповѣдта църква-та трѣбваше да се пусне. Предназливо съ безшумни стѣпи и буля Малхенъ мина къмъ мѣстото си, послѣдвана отъ Силвия и дѣтѣ момчета. Горския предпочете да постои до вратата

задъ единъ стълпъ, който достатъчно го скриваше отъ очитѣ на проповѣдника и молящитѣ се.

Църквата тоя день бѣ необикновено препълнена. Звучния гласъ на проповѣдника, цѣлише не малкото пространство, и достигваше до най-отдалечнитѣ стѣни. Докторъ Урбанъ твърдѣ добръ знаеше че има зълъливъ, еластиченъ гласъ и слѣдъ множество голѣми успѣхи, сполучи най-сетнѣ напълно да го приспособи къмъ акустическата направа на черквата. Той масторски умѣеше да употребява тоноветѣ и произвеждаше, особено въ края на нѣкоя дълго изречение особено величественно впечатление.

За предметъ на проповѣдта си, докторъ Урбанъ бѣ избралъ думитѣ на Апостола. „ако говорѣхъ съ човѣчески или ангелски язици, и да нѣмахъ въ себе си любовь, то бихъ замѣзълъ на звучаща мѣдъ или на кимвалъ бряцающъ.“ Той говорѣше за синоветѣ на тоя свѣтъ, които тъй сладко и многогорѣчиво знаятъ да викатъ: Господи! Господи! и да мамятъ хората съ языка си, и които въ сжщностъ сж нълни съ лъжа и суетно лицемѣрие — „подобно на много цвѣтя съ чудни бон, които не испущатъ никаква приятна, живителна миризма. Така на топлото слънце лъцятъ тѣлата на ядовитигѣ змии красиво нашерени бон, когато въ сжщностъ тѣва сж студени, ядовити творения, които самия Господъ е оседилъ да нълзятъ и да се хранятъ съ прахъ земенъ. Но и тия сравнения не сж достатъчни: човѣкъ комуто липсва любовь, е много по-отвратителенъ и отъ неблагоуханното цвѣте и ядовитото нълзице животно. Човѣкъ безъ любовь не се задоволява само съ туй, че не помага на ближния си; той му прави зло, той поврежда, съепива, унищожава. Човѣкъ безъ любовь е по-лошъ и отъ най-дивия звѣръ. Безъ любовь свѣта би заприличалъ на цѣлъ хаосъ; на ревущъ мракъ препълненъ съ чудовища, които съ кръвожадни зѣби се ѣдѣтъ единъ други, които признаватъ само едно право — правото на силния надъ слабия, единъ законъ — беззаконието, — пощъ и ужасъ, злѣдѣйство и смъртъ на всекъдѣ.

При силнитѣ звукове, съ които проповѣдника произнесе тия страшни думи, затръпна храмътъ, трѣпнаха и сърдцата на благочестивитѣ му слушатели. Съкашъ, че деня притъмня и настѣпи пощъ, ужасътъ на която така страшно бѣ описалъ оратора. Хората едвамъ си позмаха диханието отъ

страхъ да не би да падне отгорѣ нмъ Божнето наказание, което като че ли се посѣвше въ въздуха. Но изведиждѣ сѣманиѣ че се раздаде другъ гласъ, който мекко и успокоително говорѣше.

„По що виждамъ? казване гласа. Вередъ непроницаемия хаосъ, се възвѣва ненадѣйно мекка топлина и тамъ, гдѣто тя по се съгъетива, пламва искра отъ начало тукъ, сѣтиѣ тамъ, най-сѣтиѣ на всеждѣ, както на пощното небе, отпърво заблѣщувва една звѣздица, слѣдъ нея друга — до като цѣлото небе се покрие съ милиарди свѣтящи тѣла и тази топлина, братя и сестри, той пламъкъ, тази свѣтлина — любовта“ и т. н.

Падали въ минутата, когато се раздаде отъ катедрата послѣдното „Алилуия“, е имало човѣкъ, сърцето на когото да не е било трогнато отъ прекрасната проповѣдь; впечатлителято сърдце на Лео бѣ цѣло въ огънь. Вузитѣ му горѣха; лицето му като че ли бѣше се заоблачило, когато се говорѣше за хаоса, но при възхваливането на любовта съ думи, които, като че ли идѣха отъ самото небе, отъ очитѣ му запанаха бистри сълзи. — Да, да, така некаше именно и той съ време да проповѣдва въ пустинята между изгнаницѣ!

Въ възбужданнето си, момчето се дигна отъ мѣстото. Високо и исправено стоеше то съ бѣлото си открито чело, заобиколено съ дълга черна коса, съ насъзени, широко впереки въ лицето на проповѣдника, очи. По той не вижда вече проповѣдника. Катедрата се изгубва; дебелиѣ стѣнове се преобръщатъ на маслинови дървета, между клоноветѣ на които тихо шумне сутрешния вѣтрецъ; високия църковенъ покривъ се растворя и намѣсто него се показва безоблачно, ясно-синє небе. Съ шума на вѣтреца се смѣсва шума отъ годошадитѣ, а по-пататѣтъ на отерѣщия брѣгъ ту подъ гъстата сѣнка, ту подъ блѣсъка на стѣпчевитѣ лъчи си виждатъ потоненитѣ до полнитѣ въ вода, голитѣ, бѣлоснѣжни чърти на прелестното видѣние.

По-силно се раздаде гласа на органа и мечтатели се събуди отъ мечтитѣ си. До него стоеше Силвия; тя го хвана за ржката; синитѣ ѝ очи, които го гледаха съ безконечна молба, бѣха заплакали.

— Некашъ ли да пѣемъ наедно отъ мосто евангелне про-

ВЪ БОРБА СЪ ОБЩЕСТВОТО.

Повѣсть.

ОТЪ

А. Ш. Едгренъ-Леффлеръ.

Преводъ отъ руски.

Шуменъ,

Печатница „О с н о в а“.

1892.